

Podmínky použití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: Kuře melancholik

Autor: Josef Šlejhar

Vydavatel: Nákladem a tiskem Národní tiskárny a nakladatelstva

Vydáváno v letech: 1889

Stránky: 1 - 54

Kuře „melancholik“.

Dětský román ještě s jinými zřeteli.

Napsal

Josef K. Šlejhar.

V PRAZE.

Nákladem a tiskem „Národní tiskárny a nakladatelstva“.

1889.

1461666

Handwritten text, possibly a name or title, appearing as a faint watermark or bleed-through.

Handwritten text, possibly a date or reference number, appearing as a faint watermark or bleed-through.

Handwritten text, possibly a name or title, appearing as a faint watermark or bleed-through.

Small handwritten text or mark.

Small handwritten text or mark.

Small handwritten text or mark.

Osudy nás všech jsou jednotny.
A my všichni: jsme lidé i němá
tvář i mrtvá hmota

a časného jitra vyšlo z velkého kamenného domu při silnici košilaté děcko a posadilo se na bobek na můstku přes příkop mezi silnicí a stavením položeném.

Vyšedši ze stavení, nezastavovalo se, neotálelo nějak, aby pak teprv snad tam usedlo, jakoby to činilo mimovolně; nýbrž vyšedši ze stavení, šlo zrovna a neohlédajíc se nikam na ten můstek, jakoby si bylo vědomo, co chce, a jakoby plán k tomu mělo dřív již hotový.

Posadilo se zvolna, zamyšleně. Ručinky kypící růžovým masem nechalo volně viseti dolů, takže obrácenýma dlaněma se dotýkaly zvlhlé země; celé ostatní tělíčko ukryla pak sněhobílá košilka. Jen hlava dítěte z vroubkovaného límečku vynikajíc, vypadala na něm jako čerstvě utržené jablko na ozdobném talířku.

Zadívalo se děcko před sebe jasně modrýma očkama, plnýma ještě snivosti od nedávného spaní; ale nezadívalo se na určitý předmět, ku příkladu na povírající střemchu vedle v zahradě, jež mimoděk každý pohled přivábila, nebo na kvičící housata za husou právě přes silnici se beroucí nebo na starého kocoura potouchle své žluté zřítelnice na to hejno šířícího; nikoliv, to dítě zadívalo se do neurčita v daleký prostor, neboť uvažovalo.

Za tou příčinou bylo vlastně vyšlo ven, jakousi vnitřní potřebou puzeno.

Mělo si v hlavě srovnati dvě novosti. Totiž co je to, že dnes jeho maminka: táž, co ještě včera tiskla je dlouho a neustupně k svým prsoum a při tom líbala

je rtoma, jež dítěti připadaly nezvykle zmodralé a zvadlé, tak neunavně, tak horečně, že mu to již bylo skoro nepříjemné; táž, co udělala mu křížek a na to popadnuvši oběma rukama s vyniklými lokty a prsty strašně dlouhými jeho hlavu, zahleděla se mu do očí tak podivně a nezvykle, jaksi divě a hltavě, že dítě mimoděk ohlédlo se jinam (zajišťujíc se tak bezpochyby pro případ, kdyby mělo vzejíti z toho pohledu něco jemu nějakým způsobem hrozivého); táž, co padla pak zpátky do peřin se stlumeným štkáním, jež rovněž dítěti se nelíbilo, jako nelíbilo se mu vůbec všechno její počínání v posledním čase, co nechodila, co jen ležela, pořád naříkala a těžce vzdychala a co k ní chodil ten vousatý přísný pán s brejlemi a s holí a s psem; — co tedy je to, že dnes jeho maminka našla se ráno na posteli s rozevřenými rty, s vytřeštěnýma očima, žlutá pak v obličejí jako vosk, jímž nedávno potírala nitě, když spravovala jeho kalhotky, a studená jako led, co jí ještě včera přikládali na život. Řekli mu ovšem: hle umřela ti maminka, ale ono pranic tomu nerozumělo; opětovalo si sic pomalu a pozorně, jakoby záleželo na správném vyřikání: umřela mně maminka, ale v čem by to záleželo ještě jinak, mimo ty příznaky ráno na ní shledané, to pořád nechápalo. Bylo mu ale při všem divno, že děvečky, zvláště stará Katla, co je vždycky chovála i tehdaž, když mu to již každý jiný odepřel, tolik brečely, poklekaly jako blázni k loži jeho maminky a ruce jí o přetrž líbaly. (Ty ruce, když je pustily, zaklábily se několikrát podle postele a pak zůstaly nehybně viseti jako závaží.)

To bylo to jedno, o čem děcko na můstku mělo co přemítati

Ale skoro ještě podivnější než událost s maminkou, zdála se mu událost s chocholatou slepicí, co na sklepe v proutěném košíku, v šeru a samotě, seděla po několik neděl jako zařezaná, moudře a rozšafně hledíc před sebe a jen očima pomrkujíc, když se někdo přiblížil, (dřív byla by hned s rámusem utekla). Říkali o ní, že sedí na vejcích. A mnohdy děcko ze zvědavosti, když

přemohlo strach, si pod ní sáhlo po příkladu staré Katly. Nuže, ta slepice chocholačka dnes, to samé ráno, co se stal ten případ s maminkou, vyhrnula se z košíku ze sklepa s hejném žluťoučkých, drobounkých kuřátek, a dělala při tom takový rámus, tak divně si počínala, že to bylo slyšeti po celém stavení; a na každého byla by hned vzlétla; hned na první ráz vrhla se na ohromného domácího hafana, jenž ke kuřátkům po dobrácku jal se čuchati, takže schlípiv ohon utekl až za stodolu. Co je to tedy, že včera to byla ještě vejce, jak si samo sáhlo, a dnes je z toho těchto třináct ptáčků, co již sami běhají, sami klovají a típají tak milounce. Nepamatujíc se, že by se něco podobného u nich kdy přihodilo, tím více žaslo nad tím děcko. — A teď jsou právě na zahradě, jest je slyšeti až sem na můstek

Teda k nim tam šveholícím, z nastalého právě života se radujícím kuřátkům a k té tam mrtvé, němé, z života vystouplé mamince, zalétala mysl dětská, když sedělo na můstku. Brzo se dítě zabývalo výhradně jen kuřátky, počítajíc je v duchu a skrytě jimi se potěšujíc, brzo zas výhradně jen maminkou, probírajíc znova jednotlivé příznaky, jež zpozorovalo a jež provázely to, o čem lidé řekli, že umřela

Bylo jarní jitro. A slunce plné ranní svěžesti, rozráženo střemchou o mžící poprach liliové, ještě nesežloutlé záře, osvětlovalo dětskou dumavou hlavinkou, tu tvář ne sic krásnou ale význačnou dětskou vroucností, ta očinka modrá do záhad svých se pnoucí, ty vlásky bledé, přikudrnatělé, — všemu tomu jasu dodávajíc a jemné svěžesti. Sešinuvši se pak zároveň na košilku, tak že bíle zaplála, vybíhala skvělá ranní zář daleko přes silnici: zde ustavila se v oslnivá ohniska na kalužích, zbylých od posledního deště — a nad kalužemi pokuřovala řídká neustálená pára. Ze všad pak řinul se zpěv sedmihláska, jaksi neodlučný, spjatý s jarním jitem.

Najednou zvuk jiný, — rokotivý, oddaný hlas zvonku, tak jasný, jakoby byl taktéž přiléhavou a pouze jinak zpodobenou součástí dnešního jitra, jež nějak nutně

doplňoval, vyzněl z malé vížky kostela. Byl to umíráček; avšak zněl tak mile a radostně, že se tomu děcko neobyčejně zaradovalo. Zaujaly je ty zvuky, zatleskalo ručinkama i vzhůru jalo se povyskakovati, hlavinkou na strany kývati; tvářinky jeho zarděly se při tom jako květ polního máku; košilka shrnula se mu nad kolínka. A zapomnělo docela na mrtvou maminku i na živá kuřátka.

Zvuky umíračku zněly dlouho, ve dvou přestávkách, na důkaz, že to umřel někdo z majetných. Když pronikavě zatřepetavše, umlkly, bylo hned smutněji; zachybělo něco, nač smysly uvykly. — Domodlivši se s umíráčkem, přibelhala se k dítěti nějaká stařenka: — Nebožátko, pravila, Pánbůh si tě vem teď do ochrany, až ti přijde jiná. Odhrnujíc si pak z očí bílou kadeř a kašlajíc belhala se dál. Leč děcko neporozuměvši, pokrčilo nevrle ramínky, jako činíváme při všem, čemu nerozumíme

Zatím jitro stávajíc se dnem, ztrácelo ze své svěžesti. Slunce vystouplo nad střemchu a na celý kraj zalehlo hned již sežloutlými, palčivými paprsky, pomínula dosavadní světelná hra a jednotvárná teplá bělost všechno objala. Rosa, již před chvílkou všechno bylo oslněno, slila se v jednotlivé velké krůpěje, a ty jakkoliv svítily, nebyly již tak pěkné, čerstvé, jako když byly rozestřeny v ten šedavý mživý nátěr. Sedmihlásek také nezpíval; jakoby zvuky umíračku dřív překonán, teď se rozmrzel. A vůbec všecko nabývalo rázu zcela všedního, již psi začali se na silnici práti, začali jezdití břichatí valaši s fůrami hnoje, a baráčnice naproti začala rozvěšovati prádlo po plotě.

Děcko raději vrátilo se do domu. Chtělo se mu změny. Pak také ještě nesnídalo, zachtělo se mu tudíž kávy s nadrobeným rohlíkem. Neb přece nebude se nikdo domýšleti, že takové případy, jako dnešní, mohly by býti nějakou pohnutkou, aby ono děcko nemělo mít kávy s nadrobeným rohlíkem.

Katla mu kávy dala, sama rohlík nadrobila. A co jedlo, zvolna, občasně, s celou zaujatostí, ona pořád na ně smutně pohlížela, slzy majíc v očích. Pak ode-

šla do vedlejšího pokoje, kdež ležela nebožka a odkudž vycházel ruch lidí něčím zaměstnaných.

Děcko s velkou chutí dojedlo svou snídání. A bylo dnes vůbec něčemu rádo. Všechno kolem mělo totiž nějaký zcela jiný ráz než druhdy, ne ten obyčejný: s topením, smežčením, prádlem, vařením, chystáním pro dobytek — nýbrž ráz vzrušený a slavnostní, při čemž cítilo se děcko mnohem volnějším a samostatnějším: mělo to ten ráz, kdy cítíte, že se připravuje něco neobyčejného, jsme plni očekávání.

Potom jakési usnění přimýkalo se na smysly dítěte sedícího v koutku na stoličce s hrnčkem v ruce. Odměřené kroky vedle, jednotvárný šum, pak vlastní sytost přivedly děcko ku klímaní. Ruch vedle zvolna zanikal, něco jiného začalo se sbírat v dětské mysli. — A byla tu najednou kuřátka s durdící se kvočnou a také k tomu přišla maminka dosud tak se tvářící, jak ji ráno shlédlo, jen že teď byla živá, něco mu povídala a hladila mu vlásky — nic však divného na tom nebylo; teď se ale ke všemu připojily červené pruhované punčošky a botičky s mosáznými špičkami, jež mělo poprvé na poslední neděli, jen že teď šly mu dobře a teď byly mu velké, vyzouvaly se z nohou, a nijak se nemohlo do toho vpraviti; a ještě jejich pes náhle se tu vzal, jakoby se stropu slétl, začal mu jeho punčošky a botičky očuchávati, i marno bylo všechno odtahování nohou, jeho odehnávání, drze a neodbytně čuchal pořád, až se děcko začalo durdit. Ale hned to durdění pomínulo, protože místo botiček a punčoch byla to vlastně ona stařenka, co mu prvé něco povídala, a povídala něco zas a ono nemohlo se od její slov nijak odvrátiti, ačkoliv vlastně smyslu ani nepostihlo, slyšíc jen nějaký temný smutný hlas, neboť mezi tím vlastně stařenka se ztratila a jen ten hlas po ní zbyl; ostatně byla to přec jen nějaká ženská, jenže již ne pokorná stařenka, nýbrž ženská zcela jiná, jakou ještě nikdy nezhlédlo, šeredná, zle rozvteklená, a právě s ním se vadila. — Zněla mu její slova do dušinky tak zaléhavě, že se jich ani zbýti nemohlo, ba začalo mu připadat, že již to tak

musí být a že jest to něco, čeho vůbec víc se zbaviti nemůže, ano konečně jalo se jím to sápati a při tom jakoby to pořád dveřmi přicházelo a dveřmi práskalo; bylo děcku velmi nevolno a strach je jím; raději půjde k své mamince, jež mu teď připadala zcela jako dřív, kdy je líbávala ve svou náruč a jemu zpívala; a sotva mu to napadlo, již vloudilo se mu na rty slovo maminka (neb dětské pojmy hned vtělují se ve slova.) — Maminko, proneslo hlasitě, trhlo sebou a rozevřelo udiveně oči

Bylo to zas jako dřív. Kuřata, maminka, pruhované punčochy, vadící se ženská, byly ty tam. Pouze jedno bylo jiné. Stál stranou u okna muž, jenž s patrnou zálibou prohlížel v pověšeném tam zrcátku svou smědou vousatou tvář a také na své zdravé, ačkoliv nečisté zuby s uspokojením se při tom podíval, rozhrnuv k tomu účelu palcem a ukazováčkem rty.

Při zvolání děcka pustil zrcátko, jeho ruka hned něčeho na okně se chápala, jakoby to byl vlastní účel jeho prodlívání u okna a zároveň ohlédl se zlostně za sebe.

Spatřiv v koutě dítě, jehož si byl dosud bezpochyby nepovšiml, zamračil se ještě víc a přiraziv na stůl to, co měl v ruce, odstoupil od okna a pádně zašel do vedlejšího pokoje. Zdálo se, že do kuchyně přišel jen proto, aby v zrcátku shledl svou podobu. —

Byl to otec dítěte.

Jako prvé při vzpomínce být ve snách na maminku vedralo se mu i nyní při spatření otce na rty slovo: tatínku. Ale byl to zvuk zcela rozdílný. To maminko znělo oddaně, přivínujíc se s celou důvěrou, nyní byl to přízvuk spíše postrašený, uleklý a nejistý. Neboť děcko se bálo svého otce

Bylo opět samo v kuchyni. Z vedle zněl pořád týž šum a šepot ženských hlasů. Jen otec mluvil nahlas a zřetelně; zcela se lišil jeho zdravím kypící, zalehavý hlas od plačtivého šepotu ostatních. Děcku bylo i při tom hlasu nevolno; již od jakživa se také toho

hlasu bálo. Vytratilo se raději ven, k zahradě na
trávník

Bylo tu tak pěkně: Do vln vzdýmala se mladá
bujná tráva, leskla se a voněla, s kvetoucích třešní
sletovaly korunky již odkvetlé, v slunečných paprscích
vířil hmyz, a hluchá pěnice sladce šveholila.

Děcko s rysem chmury v dušince schoulilo se
pod táhlý břeh.

Nebylo samo. V tatáž místa zlákaná rozběhla se
travou kuřata s kvočnou.

Kvočna pořád ještě neupokožená, jaksi nenasycená
a nenavyklá svému mateřskému stavu, stála uprostřed,
s peřím načechraným, s křídly povzneslými, rozčilená a
pohotova k útoku proti čemukoliv, co by hrozilo její
rodině. Povzletla pak chvílemi, nohu protáhla, proni-
kavě zakdákala, z radosti snad a pýchy; v takových oka-
mžicích slepičího vzrušení kuřátka vždy ulekána prudce
od ní odbíhala, z dále pokukovala po své roditelce a
přesvědčena, že to není nic, teprv vracela se zpět. Byla
to rozmilá kuřátka, plná naivnosti, hravosti a takové dů-
věry v jiskrných očkách, jakoby jim patřil svět. Byla
celý den stará a počínala si jako velká zkušená. Vě-
děla k čemu je moucha, věděla k čemu zrněčko. A he-
mžila a tetelila se pod záhřevnými paprsky slunečnými,
jež v nich očividně vzbuzovaly sílu a jarost života. Vy-
hledávajíc pak místečka, kam nejúčinněji zasahoval
zdroj všeho života, natahovala krčky k té daleké zářné
výši a blaženstvím očka přivírala; bylo to poprvé, co
slunce na ně vysvítlo — jak se neradovati? — —

Děcko při pohledu na život žlutých tvorečků za-
pomnělo na svou tíseň. Úsměv, o němž nevědělo, při-
cházel mu na rty. Pířila se očinka. Tílko jeho sebou
trhalo, povznášejíc se. Až náhle ručinkama zatleskalo:
Jejej! při tom zvolavši. Sáhlo si pak na nejbližší ku-
řátko. Avšak již tu byla kvočna a zrovna proti němu
se drásala, že bylo nutno uskočiti před tím smělym vý-
padem. Se slzami radosti a strachu v očkách vrátilo se
po té děcko na své místo, kuřátek však nechalo být.

Jen se dívalo s nezmenšeným úžasem na drobný ten národ, na slepičí rod.

Když se kvočna upokojila, přesvědčena, že se strany děcka nehrozí nebezpečí — k čemu by bylo utíkalo — poodešla stranou. Postávši tu chvíli, vypnula náhle hlavu a krk s takovým úsilím, jakoby tu bylo potřeba zvláštní duchapřítomnosti nebo Bůh ví co na tom záleželo, zahrábla pak pravou, pak levou nohou a zakřičela pronikavě. Ze všech končin semlela se k ní kuřátka. Znova zahrábla kvočna — a tak bezohledně, pranic nedbajíc, že vzala s sebou dvě tři kuřata, jež ale překulivše se zas beze všeho zpátky přikvačila. — Zobla pak do nabytého materialu a vyňavši broučka, vložila jej do zobáčku jednoho z kuřat, jež jí až k hlavě povylétlo. Rozhledla se potom hrdě do světa! —

Ano, bylo to velmi pěkné, velmi zábavné. Děcko radostí se takřka zajíkalo. Jen strnulo v té chvíli, kdy stará slepice povalila kuřata nebo na některé slápla. Ztajil se dech dítěti, zavřelo očka, vztáhlo tam ruce jako na obranu. Byla kuřátka ještě tak vetchá, tak slabounká, že pokaždé se hrozilo, že již je po některém, když tak pod její nemotornou nohou sebou cukalo a ona se ani nepohnula. — Což pak nemůžeš dát pozor, takřka s pláčem volávalo děcko a sebravši do rukou košilku proti kvočně zamávalo.

Nevědělo, že jsou to první pohromy života, do něhož byla právě vešla za neznámým cílem; a první ty pohromy že připraveny jsou jim právě od té, jež je vyseďela, jim je matkou, je zrovna tak starostlivě ošetřuje a pro ně shání; jsouc vždy pohotova život za ně nasaditi, že ona sama je mnohdy k smrti ušlápne, neví však o tom, hnána slepou náhodou hrubých sil v ní soustředěných. O té trudné nutnosti dítě nevědělo. Jaké však pohromy jsou jim nadál přichystány od těch, již co slepí živlové, již co nepřátelé nebo všichni ti, jimž na nich pranic nebude záležeti, budou o ně usilovati, do nástrah je vháněti nebo náhlými úrazy zahrnovati, až opuštěna mateřskou neohroženou péčí, sama vydají se do světa to děcko rovněž nevědělo. Ale nejméně

vědělo, že ono samo stejnému osudu podléhá. — —
Dosti se vyšvitořivše, vyběhavše a na slunci vy-
hrávše, zalezla si kuřátka pod kvočnu. Schýlila se ona
bachratým tělem k zemi, naježila peří, rozpjala křídla a
něžně, laskavě sebou pohybovala jakoby se snažila vy-
hověti každému, když urputně se dralo někam, kam to
právě nešlo. Konečně všechna našla pod ní teplého
a ochranného útulku. Jen tiché a jemné švíření
svědčilo o tom světě kuřátek. A kvočna ostražitě po-
hlížela se strany na stranu.

To zas děcko s kvočnou docela smířilo. Samo
jaksi cítilo, jak je teď dobře kuřátkům, vpravovalo se do
jejich blaženosti. A nepohnulo sebou, hlasitěji neza-
dechlo, aby nevyrušovalo posvátnou chvíli mateřské
péče

. Že jemu samému mateřská láska, to ve-
líké požehnání života žádným pustým vlivem neposkrv-
něné, byla právě odňata, že dnešním dnem vzata mu
ta nesmírná ochrana a tou samou hodinou že vydáno
v šanc útrapám neskonalým, o tom neměl nejmenšího
zdání ubohý sirotek! Bylo tak pěkně venku, tak zářivě
všady. Kterak možno v chvílích harmonie a jasu tušiti
o rozruchu a chmurách?

.
Kde pak je zas to klouče? bylo slyšeti z [vnitř
otcův hlas. Děcko se vzchopilo (s jakousi úzkostí to
učinilo).

Zároveň ze zadní síně vyšla Katla v čisté bluze
právě převlečené, se zanícenýma očima a slavnostním
výrazem v pohnutém obličejí. Šla přímo k děcku,
prudce je objala a vzala na ruku. Pak tiše zaplakavši,
zulfbala jeho tvář. Bylo viděti, že to činí k vůli vlastní
útěše. A děcko se nepouzelo, myslilo, že to tak
musí být.

„Pojď se teda podívat na maminku,“ — pravila po
chvíli Katla přerývaným hlasem a šla s ním do vnitř.

V pokoji, co v něm skonala, bylo již všechno
uklizeno, smrtelné lože zastláno, okna zotvírána.

Děvečky stály v koutě u kamen se zástěrami na

očíh. Při příchodu děcka zástěry poodestřely, pohledly na dítě a hned zas obličej zadržely. Nejmenší a nejtlustší Barča jala se pak brečeti nahlas a škubala celým tělem.

Děcko pochopilo, že to všechno jeho se nějak dotýká, ono že má zde valný svůj podíl. Ztvářilo se nad míru vážně a nebylo bez patrného vnitřního uspokojení nade vším, co se dělo. Leč maminky nikde nevidělo, a k vůli ní přece přišlo. Také otce tu nebylo.

— Kde je teda maminka? zeptalo se nevrle.

Katla se podívala na děvečky, škytla a ještě otálala. Pak již rozhodně šla do druhého pokoje. Děvečky loudily se za nimi, u dveří ale zůstaly státi a jen skleněnou tabulí, tylovou záclonu pozvídajíce, zíraly do vnitř.

Z pokoje zavanul chlad. Byl to pokoj parádní, a ve všech pokojích parádních i za největších paren vždy je chlad. Stěny byly modře malovány, a visely na nich dva velké obrazy v žlutých masivních rámcích. Nábytek s tmavou politurou tím pak se vyznačoval, že byl na něm prach — jednak také příznak všech parádních pokojů, jednak známka, že mysle v domě již dlouho byly zaujaty něčím zcela jiným, než zřetelem na pořádek a smežčení. Panoval tu také tichý pochmurný, rozsáhlý klid. —

Z průčelí, kde viselo obrovské zrcadlo, přišel k nim vstříc otec dítěte; kdyby to nebylo v chvíli tak vážné, bylo by se mohlo domýšleti, že se právě zase pozoroval v zrcadle. Pohladiv svůj plnovous a opraviv tvář v pohnutý výraz, vzal dítě za ručinku a nechávaje je na ruce Katly, vedl je i s Katlou k prknu na židlích podle jarmary, zastřenému bílým prostěradlem, do něhož se vlačovaly tvary těla lidského.

Teď jakoby se zamrazilo srdéčko dítěte. Nepoznaná úzkost je jala a jeho oči se rozšířily, nevím jakou tajnou bázní, rtíky se mu zachvěly. Tázavě a nepokojně se po všech ohlédlo, jakoby od nich chtělo vyzvědět, co to všechno znamená.

Stáli již u samého prkna. Otec jednou rukou

drže stále ruku dítěte, chopil se druhou prostěradla. Ale chvíli otálel, než je pozvedl. Pak stalo se to najednou, aby to raděj jaksi bylo odbyto, ale tak zlehka, skoro něžně, snad z ohledu, aby mrtvá o tom co nejméně zvěděla.

Pravil zároveň trochu nejistým, pozměněným hlasem:

— Tak se teda podívej na svou maminku. Vzal nám ji Pánbůh, umřela nám. A zapamatuj si dobře, jak vypadala. Za nedlouho víc ji vidět nebudeš, zapamatuj si teda dobře její podobu, abys jednou, až budeš větší, si mohl na ni vzpomenouti. —

Neporozumělo zcela děcko těm slovům, ale chápalo, že značí něco smutného a povážlivého. Začalo se v něm vzbouzení přesvědčení, že to, co se s maminkou stalo, není jen tak do žertu a nedá se tak snadno odčinit. —

Podívalo se dolů.

Vypadala zcela jinak než ráno. Oči měla zatlačené, ústa zavřena, bílým šátkem přes uši podvázaná. Žlutá skvrnitá barva pleti zbělela a strhané rysy po posledních mukách se vyrovnaly, vzavše na se chladný smírný ráz smrti. Ruce pak měla založené na vpadlých prsou. Vůbec ráno vypadala spíš hrozně, odpudivě. byl to ještě příšerný vzruch po nedávném zápasu smrtelném.

Dívalo se na ni chvíli. Zkoumalo jaksi každý tah mrtvé matky. Pak se zachrulo, plachost přešla po jeho tvářince; a zatékalo zas pohledem po přítomných. A opět neshledavši u nich žádného poučení o jiném. o nějaké změně přítomných poměrů, zpět zabloudilo očima dolů na prkno.

Vše totéž. —

Tu jakoby se docela rozjasnilo v dětské dušince. Zvolna odvrátilo celé tělíčko, tak zvolna jakoby to patřilo nutně k věci, rovněž tak zvolna pojalo Katku kolem krku, přitisklo si hlavu k její rameni a začalo štkáti. Z prvu zticha, jen utajeně; ale pak, jakoby sám sebou povzbuzován vzrůstal dětský pláč, jako při blížení se k pra-

meni sesiluje se jeho zurčení, až konečně děcko vypuklo v opravdový, usedavý nářek. A v nářku tom jalo se pozvádati obě ručinky nad ramena Katly volajíc při tom :

— Maminko má, maminko. —

Ráno jakoby nebylo ještě porozumělo významné mluvě smrti. Snad teprv ta jistota a tatáž trvalost změny s matkou zjednala si v dětské duši přiměřený ohlas; a vymýtivši pro tu chvíli všechny jiné dětské zřetele, působila tajnou elementární silou

Pochmurná to byla chvíle.

Děvečky za dveřmi víc neplakaly, plakati nemohly; pohnuté ty chvíle překračovaly dosah ženských slz. Podávaly se jen jakési vnitřní trýzni. Katla strnule hleděla před sebe, přenechávajíc děcku prožítí jeho žal. A otec, stál chvíli zachmuřen a nerozhodnut drže v ruce cíp bílého prostěradla, pak zastřel rychle tvář mrtvolky a kynul Katle, aby dítě odnesla.

Sám za chvíli odešel z domů. Na čerstvém slunném vzduchu, jakoby zapomněl na výjev předešlý; jeho krok a držení těla nabyly zas svěžesti a pevnosti. —

Děcko ještě dlouho nemohlo se upokojiti. Ale slaběji a slaběji znělo jeho štkání, jakoby již jen svou setrvačností puženo bez určitého zřetele k svým pohnatkám, a zvolna přešlo v dřímotu. Bylo položeno na svou postýlku.

A děvečky nad ním zavzdechly.

.

Ta doba mezi dnem úmrtí a pohřbem byla cele naplněna chvatnými přípravami. Měl býti pohřeb slavný a okázalý.

Tudíž neměl nikdo času o děcko se starati. Bylo ponecháno samo sobě, a jaksi tušíc, že by nyní bylo všem a všude na závalu, stranilo se raděj samo. Po celý ten čas dlelo ponejvíce venku, honilo si broučky, trhalo orsej, z klíčů uplétalo si řetízky. A často i nejraději usedalo na blízku kuřátek. Skoro se s nimi

spřátelilo, ani kvočna nepočínala si proti němu již tak prchle. —

Úžasně prospívala kuřátka; rostla před očima, jejich bystrost a schopnosti vyvíjely se rychle, a zdála se děcku nesmírně moudrá, málem moudřejší než ono samo. Jich hbitost a obratnost plnila je obdivem; způsob, jakým dóbala jáhlí, jak z misky sborem pijíce pozvedala vzhůru zobáčky, jak povyskakovala za muškou a pronásledovala broučka — všechny ty zvyky a obyčeje jejich přiváděly děcko u vytržení. Ba připadalo mu to všechno přímo zázračno, neboť porovnávajíc samo sebe i Katlu i Barču s nimi, nejen nic podobného nenalézalo, nýbrž, vpravujíc se i v myšlenkách svých v okolnosti podobné, uznati musilo, že ono ani Katla ani Barča by něco podobného vůbec nedovedly. Kolikrát pak koliv se děcko namáhalo spočítati si hemžící tvořečky, nikdy se mu to nezdařilo; nebyla to snad ta příčina, že děcko výše nežli do pěti a to někdy ještě s chybou, počítati nedovedlo, nýbrž jen ten jejich ruch a nepokoj, sotva totiž přišlo k dvojce a v paměti si ta dvě spočítaná označilo, příběhla již sem jiná a první zas odběhla z paměti se mu vytrativše — jak se tedy dopočítati? Byl to vůbec divný rod tenrod kuřecí, jak žil a prospíval

Jen jedno kuře jakoby mezi všemi činilo výminku. Tělíčko mělo slabounké, sotva dosud stálo na nohou; často zůstalo ležeti na břišku, hlavu zobáčkem namáhavě o zem vzpírajíc. Nebralo účastenství na ruchu ostatních, nemísilo se mezi ně, nepředhánělo se s nimi o nějaké zrnko, netípalo tak hlasitě a vesele a mělo smutná, skalená očinka, jimiž jaksi beznadějně dívalo se do kola. Bylo pak škaredé barvou i tvarem oproti ostatním skulatějším jako soudečky a žlutavým jako kanárci. Někdy se najednou zabloumalo, těžce a nečinně, co s druhými již kvočna dávno byla pryč. Spozorovavši napotom svou opuštěnost, zakvílelo smutným nečistým hlasem a jalo se nějakým směrem nemotorně, křečovitě běžeti, do všeho vrážejíc, všady se zaplétajíc, do každé děry zapadajíc. A když se mu podařilo ostatní zas naléztí, vra-

zilo s úzkostlivým chvatem do jejich středu a chrulo se mezi nimi tak zmateně, jakoby tu zoufale hledalo nějaké ochrany nebo pomoci. Jenže často, když tak zůstalo osamoceno, rozběhlo se napotom zcela jiným směrem, než v kterém se ozývalo kvokání a típání jeho rodiny; a tím směrem běželo třeba chvíli s takovou nesmyslnou urputností, jakoby tam někde ostatní býti museli. Značně se tak oddávivši vysílono se někde zastavilo, pokleslo na břicho, zobáček vzepřelo o zem, kalná očka přimhouřilo, podávajíc se jakési tupé zvířecí resignaci. — —

Děcko si dobře povšimlo nápadného toho zjevu. Bylo nemožno si toho nepovšimnouti. A lítost se zmocnila jeho srdéčka. Ubohého kuřete začalo si více všimati, začalo mu věnovati péči a ošetření. Přenášelo je k ostatním, jestli zůstalo pozadu. Samo mu vkládalo do zobáčku jáhlí, k vodě mu přikloňovalo zobáček. Pravá soustrast vsklíčila v dětské duši.

.
.
.

Po celou dobu příprav k pohřbu děcko matku ani neshlédlo. Jakoby od oné chvíle, kdy na ruce Katly nad její mrtvolou zahořekovalo, si na ni vůbec nevzpomnělo. Netázalo se na ni, nežádalo ničeho o ní věděti: vědělo, že jednou umřela, a to zdálo se mu dostačovati. Nejevilo zármutku: jakoby to, že umřela, rozumělo se samo sebou a rmoutiti se nad tou nutností bylo nesmyslné. Po zvyku dětí nestálo tvrdošijně na svém, že chce, aby mrtvá maminka vstala a je chovala, jak v takových případech se stává (což přivozuje obyčejně u přítomných výbuch štkání a významně pak bývá vypravováno): bylo rozumno, vědouc, co může býti. Docela nemělo lačné zvědavosti obvyklé u dětí, že rády se dívají na mrtvoly, jež jsou jim zjevem neobyčejným, lákavým: jakoby tušilo, že to není slušno

Hrany po ten čas zněly nepřetržitě. Slyšelo je děcko, obracelo se po jejich zvucích, jež tak hluboce a

pádně zněly. Nezeptalo se však ani jednou, co že by to bylo a k čemu takového zvonění: jakoby taktéž vědělo všechno, ve spojení s událostí s matkou to vztahovalo a vědouc to, nechtělo se zbytečně ptáti ze šetrnosti k ostatním. —

Domácím to bylo až nápadno. Ale když ono samo se matky nedožadovalo, ostatní zúmýslně vyhýbali se všem zmíenkám o ní, a přípravy k pohřbu co možná tajili. Stalo se to na příkaz pána i z vlastního popudu. Báli se možných výbuchů nářku, nějakého „činění“ se strany jeho jako tehdáž. A žal malých trhá srdce velkým.

Té umírněnosti u děcka byl zvláště otec rád. Nebyl nijak přítelem pohnutlivých scen, při nichž proti naší vůli vtrají se na mysl nepohodlné myšlenky stavící se proti našim tajným zájmům, jednak bylo mu to dobrou zárukou pro budoucnost, že děcko bude rozumno a žádných nesnází mu nepřivodí. —

Pak děcko zůstalo osamoceno, samo sobě zůstaveno. A počínalo si, jakoby od jakživa matky nemělo. Všeljak si hrálo, kuřátky se zaujalo

Jen někdy najednou se zamýšlilo, pouštějíc hračku z ruky. Slyšelo ze stavení ohlas příprav, slyšelo temně bijící zvony, zůstávalo pak zamýšleno, všechno ostatní opomíjejíc. Proč se to zamýšlilo? — Pochybují, že v takových chvílích přemítalo o svém neštěstí a jeho dosahu. Pochybují, že přemítajíc o něm, úpělo by v chvílích takových samo k sobě asi těmi slovy: Bože můj, kam se to poděju, když se mně maminka odebrala! nebo: Maminko, proč jsi mi umřela a zanechala mě samotna mezi tolika zlými lidmi na poušti života? Pochybují, že v mystické končiny myšlenkami provázelo tu zmizelou bytost nejdražší. — O čem že tedy přemýšlelo? Kdož to může věděti, nikdy jsme ještě nepostihнули záchvěvu dětské dušinky. Leč vyskytnul-li se v dětské duši jen pouhý šerý stín zármutku, nejslabší chmura zatruchlení, mělo to větší význam, hloub vnikal stesk ten do nebes, než veškero to význačné úpění velkých, všechny jejich žaly naučené znající svůj efekt a

projadřující se planými křiky, za nimiž skrývá se tolik postranních myšlének a živlů sobeckých. —

Ano kdož ví, o čem přemítalo. Leč v chvílích takových stopa pochmurnosti a uzavřenosti ukázala se na jeho lících a nenazíravý trudný pohled tékal do prázdna. Pak zvolna zvrátilo se na zem a na dlouho obličej skrylo do trávy. Leč když povstalo, žádných slz nebylo v jeho očinkách; značilo to ulehnutí a ukrytí tváře zcela něco jiného než pláč, — jiné mohutnější, ukrytější hnutí

. A povstavši shlédlo třeba, že ubohé kuře zůstalo zas někde pozadu daleko za svou družinou. Pokleslé na bříšku žalostně volalo s místa nemohouc. Tu děcko nelenilo, na své zapomnělo a ujalo se kuřátka; zadýchavši mu něžně na hlavičku, zaneslo je k ostatním. — Jakoby tím nevědomě počátečního dalo výrazu oné povinnosti, že pro vlastní zájmy sebe naléhavější nemá člověk zapomínati na zájmy bližního, že při vlastním utrpení sebe hořčím nemá nikdy nepovšimnouti si těch, již trpí zároveň. Dřív zadostiučiniv tomu, co naň je vnešeno, pak teprv vrátiti se má k sobě samému.

.
.
Z večera před dnem pohřbu přinesli truhláři rakev. Viděti ji potaženou fialovým sametem, se zlatými kruhy po stranách, se stříbrnými andělíčky v rohu a s velkým křížem z kosti prokládané perletí na víku — bylo nutno žasnouti!

Kdož by se tu nezaradoval?

S němým vytržením hledělo děcko na rakev.

— Jejej, jejej, dralo se mu jen z úst, když po celkových dojmech jalo se pozorovati podrobnosti všeho zvláště prstíčkem je objíždějí.

Nemělo pražádného ponětí o určení té krásné věci. Bylo by se na ni dívalo s menším obdivem, snad s větší hrůzou, kdyby vědělo, jak ji zasypou do vlhké země, jak za nedlouho fialový samet se odchlípí a zhnědne, zlato zčerná, dřevo uhnije, ohyzdná troska zbude ze všeho; a jak celé to krásné má obojí šalebný

účel, aby na jedné straně zaslepily se oči povrchních zvědavců a vyhovělo se předsudkům malicherných lidí, na druhé aby uzavřelo v sebe strašlivé tajemné průběhy, jimiž z jeho nedávno živé a milující maminky zůstane v krátkém čase hromádka mrtvé hlíny. —

Leč, že o tom všem nemělo potuchy, proto se mu rakev tak nesmírně líbila. Mělo při tom jediné ponětí nějakého blaženství. A když Katla podotkla, že tady bude jeho maminka spát, spát napořád a nikde jinde nu což to by nebylo tak zlé, pomyslelo si děcko a vmyslelo se do stavu, kdyby tak jemu bylo popřáno tam se položit. Přimhouřilo oči. Téměř pocit závisti vzbudil se mu v nitru. Brzo však byla to úplná radost dětské oddanosti, že všechno to je přichystáno jediné pro jeho maminku, a nemá na to práva ani nějaká Barča, co u nich slouží, ani baráčnice na-proti, co hubuje, že jí jejich kočky trávu šlapou.

Nebylo by se raději od rakve hnulo v jakési dětské žárlivosti. Zdálo se mu, že nemůže být nikoho, kdoby nečinil nároků na tu krásnou věc a že by někdo toho útulku se mohl zmocnit nebo jej poškodit. Bylo proto potřeba, aby někdo tu zůstal, a chtělo ono zůstat, aby něco učinilo pro maminku.

Když se mělo tam vložit mrtvé tělo, muselo ven; ostatně teď již bylo zjištěno, že nikdo jiný se tam dostat nemůže než právě jeho maminka. —

Téhož večera přinesl krejčí dvoje nové šaty. Jedny pro otce, druhé sametové pro děcko. To bylo něco zas nově vzrušujícího. Leč dnes se toho nesmělo již dotknouti, až zítra. Muselo jít spat. Usnulo s představami o sametových šatičkách, o rakvi se zlatými kruhy. A nikdy snad dětské sny nebyly tak blahy, jako oné noci před pohřbem maminky

Ráno děcko časně probudili. Skoro se mu ještě vstávati nechtělo. Bylo to však potřeba. —

Nastal v domě pravý shon. Všechno také mělo již sváteční vzezření. —

Přišlo mnoho přátel, z nichž několik děcko

dosud neznalo. Mezi nimi nějaká mladá hezká ženština. Ta, jakmile se děcko probudilo, hned se ho zmocnila, přenesla je v jakémisi nadšení několikráte po pokoji a jala se je mnohonásobně líbati, hlasitě a okázale, vyrážejíc při tom nějaké radostné vzlyky. Děcku bylo u ní nevolno a bálo se jí nevědouc proč: jestli snad pro ty tlusté horké rty přísajující se na jeho tváře, nebo pro ty jiskrné temné oči nějak zlomyslně na ně hledící. Zároveň ta ženština pořád mlela jedno:

— Nešťastný sirotečku můj, ztratil's teda maminku! (Jakoby samo to nevědělo.) Jaké to neštěstí, jaká ztráta? Nu jen neplač, neplač, zlatoušku rozmilý! (Jakoby plakalo.) Pranic si z toho nedělej, hluboce se nezarmucuj! (Jakoby věděla, že si z toho něco dělá neb se zarmucuje.) Jsouť dobří lidé na světě, jež se vás ujmou, jasná očka moje a maminku vám vynahradí. —

Poslední slova pravila tišším, ale přece slyšitelným hlasem a na jasná očka začalo to na novo mlaskati. —

Pozorovali to všichni, významně na se pohlížejíce, jedni jaksi ve smyslu pro mladou ženštinu příznivém (a těch bylo víc), druzí však uštěpačně a zlomyslně. Pozoroval to i otec a nezdál se nemile dojat. Také zraků s mladé ženštiny nespustil a jí, jak se zdálo nejvíce na tom záleželo, aby právě on to pozoroval. Setkaly-li se jejich pohledy, což z její strany stávalo se jen náhodou, ačkoliv velmi často, prudce vždy sklopila víčka a zapřívši se jala se tím horlivěji děcko líbati

Jemu bylo čím dále nevolněji. Takřka je pálily polibky mladé ženštiny, svíraly je její lokte z rukávů se stále obnažující. Začalo se nepokojně ohlížeti kolem; leč při pohledu na samé ty cizí lidi kolem, k nimž nemohlo a bálo se přichýliti, vzrušovalo se tím více jeho srdéčko. A již nepovědomou úzkostí začala se kaliti jeho očka, jedna slza za druhou začala z nich vyplývati.

— Chci k mamince, pusťte mě k mamince, za-
hořekovalo v náhlém výbuchu, s tím plným přesvědčením v okamžicích, v nichž jsme prohlédli a prohlédnuvše, za tím zatoužili, co zdá se nám jedině spásou

kynouti. Bylo to řečeno s takovou rozhodností, zřeknuvší se náhle všech ohledů, že se všichni zarazili v trapných rozpacích. Mladá ženština zarděvši se trochu sotva mohla udržeti sápadící se děcko. I vložil se do toho otec:

— Budeš-li pak spůsobným, vrtohlavče, pohrozil.

Leč v témž proudu vířily dětské pocity jednou vzrušeny:

— K mamince chci, k mamince, Katlo doneste mě tam!

Katla se zachmuřenou tváří stojíc opodál, učinila několik kroků ku předu. Ženština šlehla po ní okem a úžeji přivinula k sobě vzpírající se děcko.

— Počkejte jen, Katličko, pravila. Dovolte, abych sama si je tam donesla. — Pojď teda, andílku můj, podíváme se na maminku. Pojďte taky, strejčínku i vy ostatní, prokázat nebožce česť. A — (dopověděla s jakousi pietou překlönivši hlavu na zad přes rameno) poznáme rys dětské lásky.

Leč jako děti vůbec pokazí mnohé z našich plánů, zkusilo děcko i její plán „poznati rys dětské lásky“ a „průkaz poslední cti nebožce.“ Zkazilo zároveň všeobecnou náladu vzkřiknuvši zlostně:

— Já nechci být u vás, chci ke Katle.

A davši se do usedavého štkání, potahovalo ruce ke Katle:

— Katlo vemte mě vy, vy mě doneste k mamince.

Tu otec popošel k němu s hrozivou tváří. Ale mladá ženština ho zadržela s jakýms úpěnlivým pohledem:

— Prosím vás strejčínku, k vůli mně Jest ještě malé, bojí se nás. A ochotna, zdánlivě beze všeho rozhořčení podala děcko Katle a ono na Katliných prsou skrylo plačící svou tvář , . . .

.

Kněží skončili svá latinská říkání. Spustila hudba. Zahlaholily zvony. Máry byly pozdviženy

. Všichni lidé se rozplakali, když vynášeli nebožku. Po zdržovaném napjetí bývá chvíle úlevy a pláče. Byl to pláč nezaplacený, upřímný, lítostný. Neboť nebožka byla dobrodějkou všech a žena citlivého, velkého srdce.

. A tímž okamžikem, jakmile rakev byla vznesena, pohnul se ohromný zástup lidstva, jako když přes vodní tůň víchr zavěje. Zvolna vyvíjel se ze zástupu úzký dlouhý řad, a dlouho trvalo, než došla řada na poslední

. Naposled vyšla tlustá Barča. Uzavřevši ohromným klíčem domovské dvéře, prodírala se pak směle zástupem, aby byla co nejbliže nebožce své paní. Všichni jí také ochotně ustupovali, měla k tomu právo

Dům zůstal tedy opuštěn.

Opustila jej právě ta, jež v něm vládla po dlouhá leta a byla domu dobrým andělem. Jediné moučky zůstaly po oknech žalostně bzučíce v prázdných místnostech. Domácí pes, po břehu doprovodiv paní a shledav, že dále jíti nebylo by vhodné s takovým množstvím lidstva, vrátil se a usednul na práh, dal se do žalostného vytí; bylať nebožka ta, jež vždy naň žrádlem pamatovala a často před bitím jej ochránila. Po chlívech rozbučel se dobytek a jevil nepokoj; vždyť nebožka tolik pečovala, aby všeho se mu dostalo a aby děvečky ho nezanedbávaly. — A na zahradě stromy zašuměly táhlým proudem, jakoby si rovněž nařikaly; neb i o ně starala se nebožka, aby z jara dostalo se jim potřebného ošetření A ještě někdo jakoby zvířecími myšlenkami provázel paní domu. Nebohé vetché kuřátko zůstavši právě daleko za svými druhy, rozběhlo se s křikem, aby je našlo a zbloudilo k plotu do příkopu. Skrčeno, sledovalo celý průvod, jak zvolna se podle vyvíjel. A když již dávno minul, pořád se tam ještě krčilo. Zdaž neuvažovalo v kuřecí své duši, že ta, již sic neznalo, ale o níž samou chválu slyšelo od celého zvířecího světa v domě, že ta milosrdná bytost také jeho byla by si povšimla a nějakou péči mu věnovala?

Průvod byl již daleko. Přibýval dav účastníků, z každé chýže a všech polních cest se lidé přidávali. A jako světlo proniká mhou, tak šířil se davem jednomyslný, skvělý úsudek: Byla to žena andělská? Rosa slz vložila při tom oči citlivých

První za rakví šla stará Katla nesouc v náručí děcko; jakkoliv stará a slabá nedala si vzíti, aby některá mladší a silnější to činila. Nemajíc více slz upírala kalné oči na zem a chvílemi zatřásalo jí to tělem jako v horečce, při čemž prudce děcko sevřela, až ono s údivem a jaksí káravě se po ní ohlédalo.

Zraky všech nejbližších ohlédaly se po něm, sirotku. Dítě jakoby to pozorovalo, tvářilo se nad míru vážně a patrné uspokojení ozařovalo jeho tvářinky. Bylo ostatně něco rozkošného býti nesenu za houpačích, rázných zvuků smutečního pochodu. rytmického hlaholení zvonů a stejnoměrných kročejů lidstva. Děcko začasté jalo se samo v taktu pokyvovati tělem a ručky do taktu pozvádati; i úsměv vyplynal na jeho drobné rty. Ano, bylo všechno, co dnes se dalo, tak velkolepé a nádherné, že stačilo to vzrušiti mysl člověka každého i takového, jemuž třebaš umřela maminka

Za děckem kráčel otec s obnaženou hlavou a smutečně zakaboněnou tvář. Po boku vedl loktem zavěšenou mladou příbuznou, poněvadž pořád omdlévala a bylo jí co držeti a těšiti. Rovněž k nim směřovaly lidské zraky. Rád ji vyprovází, šeptaly si stařeny. Možná, že se to vztahovalo i k nebožce i k mladé příbuzné. — —

Za dlouhou dobu přišlo se na hřbitov. Nad hrobem Ano, nad hrobem bývají místa, kde nepokrytě zjevují lidé nitra svoje, srdce svá obnažují; odbývají se nad hrobem výjevy napřed neupravené, při nichž trnou a zatřásají se útroby. —

Ti, kdož dnes z pohnutých srdcí zoufali nad otevřenou jamou, byli lidé domácí a chudina. Tisícové pak vzlykali, svírajíce rty a mnohým se oči omžely. Otec dovedl mužně potlačiti prudší hnutí v nitru svém. Mladé příbuzné, jež počínala si nejdivěji, mermomocí

chtějíc vrhnouti se za nebožkou, mnozí nevěřili. Jen děcko chovalo se klidně neb nerozumělo ničemu. Teprv když bylo všechno odbyto, a hlína začala se hrnouti na skvostný samet, sypána rukami všech, co nebožce chtěli prokázati poslední čest, vzkřiklo děcko v nevoli nahnuvši se do předu :

— Neházejte to na maminku, zamaže se to
A tu snad nejvíc zatrnuly lidské útroby.

. ,

. Po pohřbu zdržela se mladá příbuzná ještě několik dní. Celý čas věnovala chlapci a vdovci. Chlapce pořád nosila na rukou, líbala ho a vypravovala mu pohádky. Kolem vdovce jen se točila: strejčínku sem, strejčínku tam. Snažila se dále, aby v domácnosti bylo vše co nejlíp obstaráno; jakkoliv péčí staré Katly bylo by se to stalo právě tak, dělala mladá příbuzná, jakoby se to jen dalo její vlastní zásluhou. Katlu nechtěla ani k ničemu připustiti: — Katličko, dovolte, to u nás děláme takto, nebo: — Počkejte, strejčínek má to radši jináče, vím to sama od něho. A namítala to vždy s onou usměvavou vtíravostí, jíž se nelze protiviti. Katla také nehlesla; jen na mladou ženštinu se významně podívala a vzdálila se.

Před vdovcem si mladá příbuzná stěžovala, že děvečky nedělají všechno tak, jak by měly, mnohým věcem že nerozumějí a v jiných že nejsou dosti spolehlivé. Leč tvářila se, jakoby jen nerada o těch věcech mluvila a vlastně žádné váhy jim nepřičítala. Avšak vzdychnuvši na konec, podotkla přec nad míru starostlivě :

— A těm lidem vás musím zanechat, strejčínku. Dodala pak ještě starostlivěji :

— Ale nejvíc běží o to ubohé dítě. Srdce mně krvácí, vzpomenu-li, v jakých bude rukou.

A jakoby již taková strašná vzpomínka stran děcka se v ní vzbouřila, popadla prudce děcko :

— Ne, ne, tebe nesvěřím zlým srdcím a nedbalým rukoum.

Vzlyknuvši také ustoupila k oknu. Zdála se velmi

pohnutou. Vdovec přistoupiv k ní, dotkl se její účesu, pak ji pojal za ruku, pak k její rameni sklonil hlavu. Byl pohnut též. —

Konečně odjížděla mladá příbuzná. Všem uměla něco lichotivého povědět na rozloučenou, slavnostně jim kladla na svědomí, aby měly dobrý pozor na dítě a: — Na strejčinka mně také nezapomeňte, dodala s uzarděním. Děcko si pak sama kus cesty nesla, pak je teprv s Katlou vrátila, vyronivši trochu slz, jež však hned šátkem osušila.

Dál ji provázela otec sám
.
.

Po mnoho neděl vedl se v domě jednotvárný smutný život. Vliv to stesku za nebožku, jež všemu chyběla, vliv pak čehosi neblahého, co zdálo se nadcházeti a všechny nějak ohrožovati.

V té době býval vdovec málo doma. Pořád bylo mu jezdit za nějakými obchodními záležitostmi. Kdykoliv odjížděl, neopomenul dřív nikdy před domácími se o tom zmíniti, jaksi jen mimoděk, jakoby si to sám k sobě stěžoval, na ty strasti obchodní a nerad jel. Jinak však úzkostlivě před nimi bylo všechno tajeno, co se týkalo obchodu a jeho cest. —

Strčivše hlavy dohromady, projevovali ovšem domácí lidé o těch cestách svoje náhledy. Avšak dalo se to s opovržením a vyhrůžkami vzhledem k nepřítomnému vdovci a s hlubokou soustrastí vzhledem k sirotku. —

— — —
Konečně z těch cest přivezl si vdovec jednoho dne mladou příbuznou jako nevěstu.

— Ta bude nyní vaše paní, pravil beze všeho úvodu k domácím.

— Bude nyní tvoje maminka, pravil potom k dítěti.

Děvečkám překvapením zůstaly brady viseti. Dívajíce se spána na novou paní, nemohly jaksi uvěřiti, že jest to pravda; ne že by se toho nebyly nadály, ale že se to stalo tak znenadání. A že tak ustrnule stály, a nová

paní nemohla se od nich slůvka dočkati vhodného k podobným příležitostem, poslala je raděj hned po práci, aby se zbavila rozpakův.

— A co ty, polib přece mamince ruku, pravil otec k chlapci. Ale ten skrčen u prádelníku, maje ruce skleslé, zíraje před sebe zrakoma plnýma úžasu a pochybenství, z místa se nehýbal. Jakoby soudil: Jak, maminka byla tamta, a maminka má býti tahleta? Jakoby je přirovnával: Tahleta měla by se rovnati tamté? A ještě by jí měl ruce líbati? Kde pak? Proto neuposlechl vyzvání otcova a z místa se nepohnul. Byl to dětský vzdor založený na tradici, na minulosti, jež mu znamenala mnohem víc než přítomnost. A vzhlednuv při tom kosmo na ženštinu, postřehl, kterak ho měřila povržlivým zlobným pohledem příkrčujíc nos a vyhrnujíc ret. Nebyl by šel teď za nic a sklonil pevně hlavu. Otec hněvivě opětoval rozkaz. Ale ženština, vystihnuvši, že by to vedlo k příkrému výstupu, kdyby setrval nyní na svém vůči chlapci, pravila:

— Ale nech ho teď, můj drahý. Jest zanedbaný, a časem se mu hlava napraví.

Otec chlapcův vděčně na ni pohledl a máv' výmluvně rukou, jakoby chtěl naznačiti. Máš pravdu, ale nediv se; víš přec, jaká byla minulost. Potom spolu odešli do pokoje, o chlapce víc se nestarajíce
.
.

A co kuřátka? Nezapomněl na ně hošík. Po celý ten čas od pohřbu matčina, v těch smutných jednotvárných chvílích, jaké nyní doma nastaly, strávil u nich drahně chvíl. Prospěla zatím znamenitě. Povyrostla, sesílila, na hlavách ukazovaly se hřebínky a pýří shodivše, obrostla zralým peřím se znatelnými již brky. Počínala si sebevědomě, mezi sebou se již hrávala a místo jahel zobala ječmen nebo pšenici. Jejich hlasy nabyly zvučnosti a staly se zpěvné. Pod kvočnu se pak skoro všechna nevešla, asi dvě si obyčejně vylezla na její hřbet.

Pouze ono vetché slabé neduživé kuře pořád

činilo výminku. Dalo se očekávati, že až povyroste a seslí, vyrovná se ostatním, chorobné symptomy zaniknou a všechna výminečnost se otře. Však nedělo se tak. Jakoby nebylo ani z nich. Povyrostlo jen málo, seslilo nepatrně. Jeho očka zůstávala bez jiskry, hlas bez zvučnosti: byl to stále týž smutný kalný pohled, týž dětský kvikot, jenže stal se chraptivým. A jako ze začátku, bylo dosud stejně škaradé, stejně nemotorné, stejně bázlivé, jenže vlastnosti tyto nyní mnohem nápadněji vystupovaly při jeho stáří a v poměru k ostatním. —

Leč ještě jedna věc vzbuzovala pozornost a úžas. Bylo to chování se ostatních kuřat k nešťastnému jejich druhu. Jakoby se proti němu umluvila, stalo se veškeré jejich obcování nepřetržitým ústrkem proti němu. Přímo logická metoda a rafinovaná vypočítavost jevila se v tom. Důsledně a bezohledně, sóbecky a ukrutně, jakoby proti vetřelci, počínala si ta hezká veselá a zdravá kuřata proti němu ošklivci, zádumčivci a churavci. Z nenadání se naň semlela a vyklovala jej ze svého středu. Kterékoliv o ně zavadilo, již se proti němu obočilo a stavělo k zápasu. Při žrádle, kdykoliv všem bylo nasypano, nevystála je, aby žralo s sebou, nýbrž stranou zatlačila, kam již ledva stříklo nějaké to zrníčko. A našlo-li si samo kousek potravy, hned přiběhlo některé a kořist mu vyrvalo. Jakoby se mu vyčítalo, že se vylihlo, že chce žráti, že se mu chce světla a tepla. A v souvislosti utvářilo se jednání odstrčeného kuřete. Není divu, že zúmyslně začalo se straniti ostatních, již jen z povzdálce se jich přidržujíc. Není divu, že se smutnělo ještě víc, že stalo se nad míru bázlivé a před každým zdaleka utíkalo. Došlo to tak dalece, že již nesmělo ani bráti účasti na ochranné peruti kvočny, bylo hned vyštípáno. A co jeho druzi choulili se pod teplým tělem matčiným uspokojeně se tam chrujíce a típajíce, ono samo příkrčilo se kdes ku zdi, smutno, hladovo, zimou se třesouc, s peřím rozčechráním, s přivřenýma očkama. Nikdo ho neznal, nikdo nepostrádal Jediné v dětské duši nepovšimnuté ty

výjevů zvířecího světa našly patričního ohlasu. Toho ohlasu, jenž jest základem všeho lidského milosrdenství, toho ohlasu zapření vlastních zájmů a obětavosti, jimiž ujímáme se slabých proti silným a jimž nedáváme zhy-
nouti, proto že slabí jsou, nýbrž přivínuvše je k své síle a svým prostředkům vynahrazujeme jim to, v čem jim ukřivdily slepé síly přírodní. Kuře naleznuvši takového ohlasu soustrasti a lásky v dětské duši, našlo pomoci a přispění. Bylo to děcko, jež je ochraňovalo před zuřivostí ostatních; ono poskytovalo mu možnost, aby se najedlo, ono vysvobodilo je z opuštěných míst, kam zabloudilo. Bylo to děcko, v němž vůbec našlo věrného druha a pomocníka Zeptalo se děcko jednou Katly, proč se to má tak s tím kuřátkem. I odvětila Katla s úsměvem :

— Víš, je to nějaký „melancholik“ a proto je nemohou ti druzí vystáti. —

Děcku zaznělo to slovo cize, jalo se o něm přemítati. A srovnávši je se stavem věcí, vstřípilo si to slovo do paměti s pojmem něčeho nespravedlivého a zlého, zároveň s pojmem nějakého velikého utrpení. Pod tím pojmem jevílo se mu nadál vůbec povržené kuře. A čím víc vtíral se mu výraz ten na mysl, tím víc byla jeho duše na straně povrženého kuřete

.

Mladá paní zatím ujala se vlády v domě. Vše se řídilo jejím přáním, její rozkazů musilo býti slepě dbáno.

Děvečky jí nemilovaly. Vyjadřovaly se každé chvíle, že byly-li za nebožky tolik let, nepůjde to nyní ani tolik neděl. Katla pak pravila, že kdyby nebylo toho hochy, že odešla by hned.

Hošík pak se jí bál a stranil. Jediné při jídle býval v její společnosti. Sedávala s otcem na pohovce, těsně podle něho. Smutný a zaražený, jako ve snách svá sousta pojídaje, hošík pozoroval všechno tím způsobem, jako na nás z dálky hledí kousající králík, zdánlivě bez účastenství a přec s neodvratnými zrakoma

sleduje každé naše hnutí. A nic jiného neuměl si pomyslit o tom, jak se ti na pohovce k sobě chovali, než toto: Jak že to přijde, že jeho tatínek pořád tuhle objímá a líbá, vůbec chová se k ní tak pěkně a nějak zvláště, co s nebožkou maminkou hrubě nakládal, sápal s ní často, křičel na ni a ošklivě jí nadával, natož aby ji někdy obejmul nebo políbil. — O svých myšlenkách se dlouho nikomu nezmínil. Až jednou, když ho Katla konejšila k spánku, šeptem na ni zavolal,

— Katlo! A sotva stařena se k němu přiklopila, vzal ji za krk a pravil s neobyčejnou vážností:

— Víte co, náš tatínek má ji radši než měl maminku.

A jakoby jen to chtěl naznačiti, pustil její krk a víc zas nic neříkal; více ani zatím nechtěl mluvit a zavřel oči jako ku spánku. Katla polsbivši ho na čelo, odešla a vyprávěla to děvečkám. Mluvily o tom dlouho do noci a zaplakaly nad sirotkem.

.

Do čtrnácti dnů udály se v domě všeliké změny. To jest stará Katla a obě mladší děvečky byly od mladé paní propuštěny. Za důvod udávala, že nejsou k ničemu a také že nejsou dosti spolehlivy. To předstírajíc, upadala vždy v úžas, jakmile o tom byla řeč, jak jen nebožka s takovou čeládkou to mohla vydržeti — ostatně, dodávala při tom pochmurně, stopy těch poměrů jsou na všem až příliš zjevný. Její muž schválil úplně toto počínání. A za nedlouho dostal výpověď starý čeledín, již za předkův v domě sloužící, vymohla si to mladá paní, prohlašujíc, že je to starý neschopný mrzout, jenž ke všemu mnoho sní a práci žádnou nikde není zřítí. Muž jí přisvědčil, praviv, že to ostatně již také pozoruje.

Přišla do domu čeládka z její strany, již znala a o jejichž „karakterech“ byla přesvědčena. Byla to mohutná zrzavá ženština Pepka; mladší, se sraženým čelem a sklennýma, zavilýma očima; pak holčice právě tak drzá jako hubatá. Za čeledína byl přijat člověk s pře-

vislýma klapkama na očích, na nose s vystouplými nozdrami, nosící koženou zástěru a kalmukovou kazajku.

Zcela jiný duch vstoupil s nimi do domácnosti. Místo dřívější důvěrnosti v obcování mezi sebou jako na venek, té staromodní důvěrnosti, s níž přihlíženo k vlastním povinnostem i k životním poměrům bližních; té přežilé důvěrnosti, již nebyly ještě pro smích poctivost a láska, útrpnost a milosrdenství — zanesla se sem jízlivost a neupřímnost. Práce domácí konány bez lásky k věci, bez dřívější zaujatosti. Poměry sousedů přetřásány jen ze zlé stránky, každý z nich stržil si nějakého výsměchu, a nikdo neušel zlomyslným očím domácím bez kousavé poznámky na svůj vrub. Zvlášť ale nebylo opomenuto žádné příležitosti, aby nebyly vysloveny jízlivé narážky na poměry za nebožky a také všechna zřízení z její dob byla zcela zvrácena a významně v opovržení uváděna. Rezavá Pepka byla neobyčejně vynalezavou v té příčině, jen překypující před mladou paní podobnými kousavými úsudky, jimž mladá paní s uznáním se smávala za významného dorozumívajícího se krčení ramenou. Pošklebovaly se té staromodnosti a „bejvalá dobračka“ přicházela přímo nebo nepřímou stále na přetřes. Výraz „bejvalá dobračka“ měly od jednoho žebráčka, jenž vyhnán od jejich dveří, s povzdechnutím pravil, že bejvalá dobračka nikdy mu to neudělala. Nemohly se dosti vynasmáti bejvalé dobračce
. A hošík po bejvalé dobračce byl tou památkou, na niž pozvolna hrnulo se nejvíce úsměšků a potupy. S počátku bylo to němé poštuchování za jeho přítomnosti s významným pomrkováním. Pak to byly žerty a nezbednosti ztropené na něho. Při každém jeho slově, jimž se tázal nebo odpovídal, zařehťaly se sborem děvečky, daly si pak opětovati jeho výrok, jakoby mu neporozuměly a znova se řehťaly. Byly to pak již útržky, odbývání i týrání, jež hošík musel zakoušeti od surové chasy — právě v tom pořadí a stupni, jak se k němu chovala macecha. Tak se stalo, že během nemnoha týdnů nalezeny na něm vady neslýchané, pro něž byl bit, pro něž odpírána mu jídla, pro něž musel klečeti.

A hrnulo se všechno na jeho hlavu tak povolna, s takovou methodou a vypočítavostí, že stával jako před hotovou událostí před tím, co již dávno se připravovalo: s nesčetných ústrků znenáhla a vytrvale se hromadících vzrůstala pro něho náhle pohroma. Neměl hošík času ani oddechu ani pochopení, aby se nač připravil, a něčemu vyhnouti se hleděl. Pohroma přikvačila a jeho slabému tělíčku, jeho vetché dušince bylo pak jen trpěti.

S uzarděním, s utajeným dechem pak stával, když shrnulo se na jeho hlavu zlořečení. „Udělal's to a to,“ křičel celý dům a zrzavá Pepka div ho očima nepohltila. Byl vinen věcmi, v nichž neměl nejmenší součinnosti; nalézal se na místech trestuhodným způsobem, od nichž v skutečnosti právě byl nejdále; nehody cizí nepozorností zaviněné jemu se přičítaly. A jiného odvolání v celém světě neměl hošík sirotek než k té, co byla jeho maminkou a umřela. Jen to mystické odvolávání se duší nešťastných zoufalých, pro něž uzavřena útočiště ostatní, jemu zůstalo. Jako vzhlízíme zpět na místa, z nichž odcházíme a kde jsme zažili chvílku štěstí, jako tihneme k dobám dávno minulým, kdy vše bývalo s námi líp, tak vracel se hošík povolna a bez vlastní vůle k poměrům, na něž již již začínal zapomínati.

— To by mně byla maminka nikdy neudělala, vyhrklo jednou z něho v chvíli strádání. A tu poprvé jasně vzbudila se v něm představa matky zemřelé a v spojitosti bývalých práv, života a lásky, a vzbudivši se jednou, víc ho neopouštěla, spřádala se s veškerými jeho pomysly, provázela jeho skutky a vkrádala se i do jeho snů za dojmů té nepřetržité trýzně. Sám hledal tedy útěchy. Maminko má, maminko, upěl, když ho bili. Maminko, upíval ve snách. Maminko, vykřikl někdy z vzpomínek

.
.

Jednoho dne k večeru nalezly se v saloně na pohovce šlépěje.

— Milostpaní jdou sem, křičela Pepka odestlává-

jící tam postele. Mladá paní zuřivě zaplakala, shlednuvši zablácený povlak.

— Kdo to byl, křičela.

— To vědí. Jiný sem nepřijde,

— Přiveď ho, přiveď! Pepka přivlekla hocha do salonu. Mladá paní běžela jim vstříc.

— Hleď, ničemo, co jsi udělal, křičela a třásla chlapcem.

Ten pozvedl očka k šlépějím na pohovce.

— To jsou od psa, pravil.

Paní se zarazila a povšimla si šlépějí. Bylo až příliš dobře znáti otisky psích pracen. Ale k bývalému vzteku přidal se vztek sobectví, jež bylo překonáno a od svého mělo ustoupiti

. Vrávoraje vyvlekl se hošík z rukou rozlícené ženy. Vrávoraje padl jednou v zmatku, klopytnuv než dostal se ven. A venku se položiv a jako v mrákotách kolem sebe hrábnuv, skryl obličej do trávy

Byl již večer.

V těch chvílích, kdy večerní chlad smysly jímá a fajemný soumrak vniká do duše; kdy listím provanuje tichý šelest a na dálném obzoru slehají se nebesa; kdy zdá se, že kolem není oblohy ani vzduchu a vše je v nedozírno průhledné, kamž oko práhne a vznáší se duše celá; v těch okamžicích, kdy zdá se, že anděl smíru vane svými perutěmi jímaly dětskou duši mráкотy muk a zoufalosti. Ještě těsněji přimkla se jeho tvář k zavlhající trávě, a několikráte jeho ručinky zahrabaly podle tělčka

Tu náhle něco prudce narazilo na jeho ruku. Povstal hošík a vyjeveně se rozhlédl. Spatřil podle sebe tetelící se kuře a podívav se stranou, několik rozčepeřených kvičících kuřat dosud hotových k útoku. Mávnul proti nim a pronásledované kuře vzal do ruček. Pranic se nebránilo. Dětská duše plná právě utrpení vznítla se milosrdenstvím, dávajíc tak opětně výrazu oné velké povinnosti sebezapření a přispění trpícím. Přiložil pak hošík ručinku k zvířecímu tělu a jakoby něco šeptal

kuřeti. To se k němu oddaně vinulo. Byl pak čas při nadcházejícím soumraku, aby kuře zanešeno bylo na příhodné místo k přenocování. Věděl to již dávno hošík, sám již mnohokrát kuře ukládal. Vstal tedy, s lící setřel slzy. Šel pak a dal nejdřív kuře na schůdky rádu. Kuře povylezlo z jeho dlaně; leč nějaká drzá slepice v tom z rádu vyhlédnuvši, prudce se na ně oborila a ono poplašeně skočilo zpátky na dětskou dlaň. Chtěl je dátí hošík do psí boudy, kde za leta pes neležel, byly tam však již kachny a ty by byly kuře uští-paly. Když je pak pokládal na sklep, vyřítla se ze zá-trámí kočka, jakoby chtěla zrovna na kuře útočiti. Do kolny dátí se nemohlo, chodil tam tchoř, ve dvorkn byly německé myši. Byl již hošík v rozpacích, kamže kuře uložití a všechna rada ho opouštěla. Leč kuře, jakkoliv zažilo v té chvílce již tolik nezdařených pokusů, hošíkovi jaksi důvěřovalo. Kamkoliv je dával, nevzpíralo se, hned podajně tam vcházejíc, jakoby si myslelo: však ty to musíš věděti, a cítilo, že u toho děcko nemá se praničeho obávati. A bylo by šlo i tam, kde by mu hrozilo skutečné nebezpečí, jestli v těch místech byl by mu hošík určil útulek. Avšak útulku nebylo k nalezení, aspoň ne po rozumu dětském. Kamkoliv s ním zašel, všady vyskytla se nehoda. Juž jeho snaha vzrůstala v pravou vášeň, ale zároveň vzrůstala jeho ne-důvěra. Bylo mu jako člověku vzrostlému, u něhož až k šílenství stoupají obavy a představy nejistoty. Pro-běhal již hošík celý dům, srdce mu bušilo, tváře mělo zanícené. Kuře začalo býti zatím nepokojno, trhajíc sebou v dětských rukou a povytahujíc krk, aby se kolem sebe rozhlédalo; byla minula již dávno chvíle, kdy jindy již spávalo a pak v horkých je svírajících rukou bylo mu nevolno. Tu konečně hošíkovi zasvitlo. Vždyť má svou postýlku, proč by si ho nevezal tam, tomu není pranic na závadu, a nikdo toho nespozoruje, proto že teď nikdo k spánku ho nekonejší jako dřív. Zaplesal, takřka nadšení ho jalo, zadýchal na kuře a schoval je pod oděv. Leč bylo něco na závadu milosrdným jeho úmyslům. Sotva vloudil se do dveří třesoucí ručku

skrýváje pod oděv, zpozorovala zrzavá Pepka, že má něco za lubem. Jakoby si ho nevšímala, nepustila ho se zřetele, až postihla, co prováděl. Přihrnula se hned k postýlce, strhla podušku. Spráskla pak ruce, odplivla si a svolala celý dům. Mladá paní byla úžasem téměř bez sebe.

— Viděli jste kdy lidé něco tomu podobného? Já ne, já přivykla díky Bohu jiným poměrům. Podívejte se lidé a suďte sami! Co tomu říkáte, jest to věc možná, jest možná taková ničemnost? Ten zmocí mně v saloně pohovku, je za to napomenut a zas chce mně zničit peřiny. — Jdeš mně hned s tou obludou pryč, ničemo! Takovou potvoru dávati do peřin, do ustlaných čistých peřin — viděli jste to kdy lidé? Já ne. Vidím, že je nejvyšší čas vzít tě kluku jak se patří do cviku, nebo bys nám zvrátil celý dům. Pryč s tím, povídám, hůj!

Mávnutím vyrazila mladá paní kuře z rukou chlapcových. Kuře se překotilo a tělem a hlavou prudce padlo na zem. V té poloze bylo setrvačností ještě kus smýknuto, chtěvši pak povstati padlo zas. Potom teprv směšně se motajíc a křídly tlukouc s křikem vyběhlo rozevřenými dveřmi ven. —

Hošík zavzlykal. Ale křeč sevřela mu hrdlo a nemoht dál, jakkoliv plakalo celé jeho nitro. A chtěl ruce vzepjav vyběhnouti za kuřetem do síně. Macecha ho však zadržela. zpátky jím trhla.

— Hloupý kluku, křikla, jaké to chování? Snad mně to zas nechceš zpátky přinést? Ale teď již všeho dost, hybaj spat!

Po celý večer chechtaly se děvečky tomu výjevu. — Měla mu jen milostpaní více naložiti, projevíly při tom přání. — — —

Kuře zatím skrylo se do kusu starého utrženého žlabu. A děcko usínalo s horečným, němým steskem. Pak pojem matky, zoufalý a nedostizný skvěl se v jeho snách

.

.

Té noci se hošík neobyčejně zpotil a promokřil všechno, co měl na sobě, i peřinky pod sebou.

Pepka, když stlala, hned na to upozornila děvečky, padly vzhledem k tomu dvojsmyslné narážky, krčilo se nosem a někdo podotkl, že pro takové prašáky není místo v posteli

Zatím se shledalo, že počíná si nad míru nespůsobně u jídla. Mladá paní začala si u každého jídla význačně na to stěžovati, leč dělala, jakoby chtěla raději sama trpěti, než proti tomu chopiti se nějakých prostředků, nervosně jen při tom krčíc ramenoma, povzdychujíc si a svírajíc rty, a dávajíc tak před mužem na jevo, co je jí snášeti.

— Nu co, pravil konečně po německu otec dítěte, nechať jí s čeládkou, bude mu to asi jedno.

Hošík se podíval na otce, jakkoliv slovu nerozuměl. Otec zamrkal bezděčně očima, leč po vděčném pohledu se strany mladé paní byl hned zase svým.

A druhého dne, když hošík po zvyku posadil se k stolu pánů, Pepka ho zhurta odtamtud vyhnala.

— V kuchyni je tvé místo, čuně.

Ukázalo se za nějaký čas, že ani čeládka s ním nemůže jísti pro jeho nespůsobnost. Bryndal si po bradě, jedl prstíky, sežvýkaná sousta zase vyplíval.

— Milostpaní, pravila jednoho dne rozhodně Pepka, já s takovým bych ani za nic nejedla. Ostatní dopověděla posuňky a drzá naskytnuvší se k tomu holčice, stranou se ušklíbala a hlavou třásla, jakoby švába polýkala.

Bylo tedy hochovi zvlášť prostřeno do kouta na židli.

Leč ani na tom nezůstalo. Jednou jdouc mladá paní kolem hošíka, vtáhla do sebe dech, jako když větrí a obrátila se k děvečkám :

— Necfíte nic, pravila, jakoby něco smrdělo po štěnicích.

Služky na sebe koukly a vypukly u významný smích.

— To my, holečku, již dávno cítíme, odvětila jedna pozvednuvši loket směrem k hošíkovi.

Shledalo se, že to smrdí hoch. I vyhnali ho zhurta ven do síně k pumpě. A mladá paní s Pepkou plily z ošklivosti hezkou chvilku, než se zas upokojily.

Hošík se u pumpy usedavě rozplakal. Plakal tak při celém obědě, když seděl u pumpy na špalíčku, hanbě se sám před sebou, nad tím ošklivým, co mu přičítaly. — Mamince jsem nikdy nesmrděl, ne ne, já to nesmrdím, znělo mu v duši. A miska — byly mu již dávno misku vyměnily za talíř — zůstávala nedotknuta podle něho.

. Zatím se přiloudilo do síně kuře zavržené. Ostražitě pozvédalo drápce, hlavu na strany klonilo. Podívalo se na hošíka a neviděvši překážky, jalo se z ticha z mísky klovati. A dosti naklovavši přitlačilo se po té k stupínku a strčivši zobáček pod křídlo, stálo tu nepohnutě a dlouho, nevyrušujíc chvíli žalu

.
Dosud nalézala se dětská postýlka v pokojku vedle ložnice macechy a otce.

Bylo to jednou v noci, když se hošík probudil. Z pokoje vedlejšího zněl sem utajený smích, jakési veselí a plesání a šepot; mezi tím pak střídaly se polohlasné polibky. Také tam hořelo přitlumené světlo, vyserujíc skrz záclony skleněných dveří až k němu na postýlku. Lehounké vzdušné útvary tkvěly na stěnách a po stropě. Zamyslel se hošík. Vzbudil se v něm ohlas dob minulých, takový ohlas, jenž nějak pojil se k tam těm výjevům za sklennými dveřmi, k tomu stlumenému plesu a k těm polibkům. Jenže to bylo zcela jinaké, strašné. Probudil se také jednou v noci, vlastně vyřítíl se ze sna. Slyšel nějaký hřímavý, vším otrásající hlas a usedavý křečovitý pláč. Nemohl se dlouho vybavit z jistého obluzení a připadalo mu vše divným snem. Konečně vzpamatoval se tak dalece, že poznal, že to zlořečí otec a pláče maminka. Báł se tu oči rozevřítí, z jakési obavy, aby neviděl věci strašnějších, než již

slyšel. Týž hlas vedl si pořád divěji a bylo to zlořečení, pusté nadávky a surové výčitky, co chrlily se na jeho maminku. Trásl se úzkostí, a horký pot ronil se mu z celého těla. A jakási zoufalá rozpínavost hnala ho k výkřiku a obraně, aby se vrhl na toho člověka a maminky obránil, leč cítil zas hned svou malomocnost proti zlořadné rozpoutané náruživosti. Modlil se jen a do polštáře plakal. Jen jednou pootevřel očinka, když hlas a pláč stejnou vedly. Jako v mrákotách shledl, jak maminka bosa v koutku stála a hlavu dlaní podpírajíc srdceryvně štkala a celé její tělo křečovitě se při tom zmítalo; a shledl zároveň, jak ustrojený, patrně z hospody příšlý otec, se právě po ní rozehnal, strčil do ní oběma rukama. Tu hošík ztratil paměť. Jen zdálo se mu ještě, že slyší jakýs kvílivý mroucí hlas pořád stejně opětvující: Ah, já již mlčím, mlčím a chceš, dobij mě. Bylo to ale pořád slabší, také ten řev umlkal. Když se zase vzpamatoval, bylo úplné ticho a lampa zhaslá. Z venčí šerilo jen přitlumené světlo měsíčné. Připadalo mu všechno, co se událo, jen jako divý horečný sen. Pohlédl na lůžko otcovo, — tam se nic nehýbalo. Pohlédl na lůžko matčino — i tam zdálo se všechno klidno. Avšak nikoliv. Jakýs podezřelý šustot zaslechl tu a divné zvuky, jakoby se brzo něco prodíralo skrz zaťaté zuby a brzo zas něco chmatalo kolem sebe. Pohlédl bystřeji a viděl v šeru, jak nahá ruka — patrně to byla ruka — najednou se vymrštila nad lůžko a celá peřina rytmicky začala se cloumati. Hocha jala veliká hrůza. Ty známky nějakých tajemných dějů přiváděl do spojení s nedávnými strašnými výjevy. A když ty známky z postele matčiny neustávaly, pochopil, že se něco děje s jeho maminkou. Vyvstal ach, jak vyvstal hrůzou zdržován, přešel pokojem, přistoupil k lůžku matčině. Hrůza šla z jeho maminky, z její strhaných lící, z vytřeštěných sklených zraků, ze zaťatých rtů. A zas sebou šubnuvší nahá ruka byla by ho málem zasáhla. Vzkřikl a výkřikem tím vzbouřil celý dům. Na ležli matku v mdlobách a křečích a s těži ji přivedli k sobě. — Na tu noc hošík nikdy nezapomněl. Od té

doby začal se báti svého otce. A když někdy zaslechl, jak lidé mluvili mezi sebou, že jeho maminka je maminka mučednice, začal to od těch chvil chápati., spojuje pojem mučednice s vzpomínkou na onen noční výjev. — To dnes náhle, s neobyčejnou živostí a silou přišlo mu na mysl, prodělal znovu strašný obraz a srovnával s tím, co nyní vedle se dělo. Jeho dětské přesvědčení vzpíralo se tomu, bylo si vědomo něčeho nespravedlivého, něčeho zločinného a ukrutného proti jeho mamince. — Zároveň tím více celá jeho bytost zpátky po ní zatoužila. Jediné teď jí se zabýval, k ní chtěl, — kéž by tu byla maminka, volal v něm hlas a maminka, maminka pronikala celou jeho bytostí. A jeho touha neznala víc nemožností ani ohledů, vášnivě se rozplakal a hlasitě jal se jí dovolávati. — Maminko, maminko, znělo za pozdní noci a překřičelo vedle smích a ples.

Rázem tam všechno umklo. Bylo chvíli ticho, jakoby se poslouchalo, co to má znamenati, až pak najednou vyšla z pokoje macecha v bílém nočním oděvu a s rozpuštěnými vlasy. Posvítla lampou, již měla v ruce, hošíkovi v samou tvář. Viděvši že nespí a pořád vede svou, vztekla se naň osopila :

— Co zas máš, nezbedo? Již ani v noci nedáš pokoje?

Po té s ním zatřásla. Ale hošík nedbal příkazu, nedbal hrozby a :

— Maminko má, maminko, chci k vám, volal tím úpěnlivěji. Jen k ní, k ní jediné již tihla trpící duše.

Nemohši nijak zabrániti těm výbuchům, zavolala paní Pepku z kuchyně a chvějíc se zlostí, přikázala jí, ať okamžitě vezme hocha do kuchyně a na dál, že se mu vůbec stláti bude v kuchyni.

— A postarej se, aby věděl, že se má v noci spát. —

Pepka vycenila žluté zuby, chopila se hocha a jako hříčku usadila ho do své postele, zavřela pak dveře k pokoji. Hošík počínal si teď jako zoufalý. Maminky se pořád dovolávaje, stále vyvstával a nechtěl

s Pepkou spát. Bylo mu protivné v té její vyhráté posteli, ošklivost se ho zmocňovala. Ale Pepka pokaždé ho přirazila zpátky a když pořád upokojiti se nechtěl a jí nedal usnouti, vsadila mu ohromnou svou rukou na nahá zádička několik ran. Dovedla se Pepka postarati, aby věděl, že se má v noci spát. —

Následkem toho bylo, že dětská postýlka, dřív podle lůžka nebožky maminky se nalezavší, přešinita byla trvale do kuchyně podle postele zrzavé Pepky. Stalo se to cestou zcela přirozenou. Proč šťval v noci hoch a vyrušoval mladou paní? Začal-li teď s podobnou, věděla si s ním již Pepka rady, majíc ho po ruce.

.....
Kdy se končí lidská zloba? Jen naděje, že ukončivši se jednou sama se rozplyne a uklidní, jako oheň přechází v dým, když ztrávil se palivo? Nikoliv! Konce jí není. Zmocnivši se jednou nitra, žene se dál jako setrvačnost, silou pořád vzrůstající, vše jí slouží za pohnutku, ve všem spatruje zmocnění k svým útiskům . . .
..... Strhla-li se někde na návsi vřava kluků, hned křičela mladá paní, chytajíc se za uši:

— Že je to zas ten prokletý kluk?

A Pepka hned vyběhnoucí, přivedla hošíka, jenž kdes na zcela jiném místě tiše se choulil.

— Vždyť mě připravíš o zdraví, ty jeden mamlase, zasoptila naň mladá paní a hoch byl bit.

Psi se rozstékali.

— Že je to zas škádlí, křičela mladá paní, popadajíc se za uši, Pepka přivedla hochu, byl bit.

Nalezl se rozbitý talíř venku pod žlabem. Byl hoch bit.

A: bzučely-li mladé paní příliš mouchy, jestli jí život nepadl, jestli nebyla se svou podobou spokojena v zrcadle (i podle toho řídívá se ženská nálada); jestli se jí nákyt nezdařil, měla-li jiná lepších šatů neb nový román se jí nelíbil. — Za to všechno byl hošík bit. Nebyl-li sám původem všech nepříjemných dojmů na mladou paní, byl aspoň vzdálenou nepřímou jich přiči-

nou. Stěžovala si pak mladá paní na nervosu, při čem vždy v jistém směru potřásala rameny, což mělo značiti: Prosim vás, nedivte se tomu, jak nepřipraviti se o zdraví s tím klukem. Vím to, že mě ještě do hrobu přivede.

Za nedlouho byl mu i oděv vyměněn. Za nebožky maminky nosíval krátké kalhotky, bundičku se zapínací přeskou a botky s mosaznými špičkami. Nyní však chodil bos a na sobě měl oděv z hrubého štruksu, již také roztrhaný a nespravený a ještě se křížovala mladá paní, co všeho roztrhá a člověk jen aby se lopotil na něho. —

Tak ze všeho byl hošík vyhostěn, všeho zbaven, co stávalo dřív. Tělesné potřeby byly u uého trestuhodnou zbytečností, každý projev jeho duše zločinem. Každé slůvko, pohled i pohyb ztrestán, napadla-li k tomu mladá paní chuť, ano trestán býval i za myšlenky, kdykoliv chtělo se jí u něho je předstírati. Jen z nutnosti trpěn jako škodný hmyz, jenž však, jakmile se zjeví, hned se pronásleduje.

Ponejvíce čas svůj hošík trávil na dvoře mezi stodolami. Tam mu to bylo dovoleno. A měli-li přijíti hosté, tak jako se při takové příležitosti smejí a poklízí, byl on nejdřív ze světnice zahrán. Avšak jinam-li z těch míst odešel, někam na náves nebo mezi sousedy, hned byl za to trestán, že se toulá. Jedině ten koutek mezi stodolami a kůlnami byl mu tedy dovolen a stal se mu celým světem. Začasté dlouho do noci zde meškával, a nikdo se po něm nesháněl ani aby mu dal večeři, ani aby ho uložil do postýlky. Jediným tu soudruhem bylo bylo mu povržené kuře. Obě ty bytosti povržení pudem našly. Pocítily, že mají něco společného, shledaly, že dostačují svým zájmům. A přivykly na sebe jako druh na druhu. Každý měl ze svého přátelství nějaký prospěch; kuře nalézalo u něho ochrany a péče a hošík, jakkoliv před jeho nepřátely kuře ho ochrániti nemohlo, našel aspoň někoho, v němž našel přitulnost. — — —

Obě ty bytosti byly však nešťastny i v jiném směru.

Byly totiž z těch povah, jež odstrčeny a na sebe odkázány, nedovedou se přispůsobiti těmto změnám a nemají schopnosti a síly jíti svou cestou, pohromám se vyhýbati a prospěchů používati. Hle štěně! Vzato od matky do cizích míst, začíná v několika dnech chovati se jako starý pes. Jakoby postihlo, že je odkázáno samo na sebe. Samo vyklepe si srst a uléhá po způsobu psů dorostlých. Samo shání se po žrádle, směle si je vymáhá i proti psům daleko starším. Samo se ohlíží po příhodném místě k odpočinku, opatrně se vyhne šlapajícím nohám, hraje si jen s psy, o nichž ví, že mu neublíží a dovede uniknouti v čas výprasku. Vůbec začne žíti, opravdově žíti, jak to nese svět a na jeho bezstarostném, hloupém a směšném štěněčím obličejí vážný rys se ukládá, je to dobře znáti. Nikoliv hošek a kuře. Čím více na ně bylo ukládáno, tím více trpěli, čím víc jim odpíráno, čím víc pokořováni, tím více strádali. Nebylo u nich síly výbojné a jestli pohroma jim hrozila, spíš sami se do ní řítili, než aby se jí vyhnuli. Byli jako rákosí, jež tím níž se ohýbá, čím silněji víchr duje. Povahy takové vydány jsou v šanc neúprosné zkáze

Tím utrpením nepřetržitým a nevýslovným děcko chátralo. Sláblo jeho tělíčko i duše. Jeho líce jal se zastíratí šedý profialovělý nátěr, oči se mu kalily a zapadaly, rtíky samovolně se mu potřásávaly tím známým způsobem vlastním každému utrpení, vůbec celé jeho tělko úžasně zhublo. Smysly pak jakoby mu tupěly. Hleděl a neviděl, poslouchal a neslyšel. Nepochopil, co od něho se žádalo. Jen díval se němě a vyjeveně těma kalnýma a zapadlýma očima, jako žába, podle níž jste šlápli. Víc neplakal, víc se neozval, ať s ním dělali co chtěli. Byl jako bez citu a paměti. A Pepka říkávala tu, že kluk „troubovatí“.

Poslední kapitolky dětského románu. Milý čtenáři

jedná-li se o dětský román, nehledej v něm podivuhodně zauzlených a obratně upravených dějů a také v něm nehledej hlubokých, moci, rozumu vymezených psychologických projevů.

V románku dětském nenalezneš vlivů silné vůle, jež by své podmínky ukládala na vnější udaje a imponovala světu i přírodě. Nenalezneš v něm otrásajících scen vyvinutého citu, žádných vypestřených situací ani vybroušeného dialogu. Vůbec všech těch činitelů-lákadel, jimiž smysly se mají příjemně vzrušiti, dětský román postrádá. Zabývá se dětský román dítětem. A dítě tof prosté a naivní jako polní květ. — Leč zároveň, jsouc podobno polnímu květu, má jako on nejhlubší svá tajemství. A to jsou dvě příčiny, proč dětský román dítětem se zabýváje, ani nemůže míti oněch předností. Prostota jich nepotřebuje a k vystižení tajemství zase nestačí. Bývá proto dětský román tak prostý, směšný, drsný i naivní. Musí se v něm přetrásati věci, jež jsou tak malicherny a bezvýznamny u člověka vzrostlého, poněvadž právě při těch děcko trpí nebo se raduje. I přicházejí v něm slova nemotorná, výrazy nedostatečné. obraty ku podivu nevtipné. Logické a psychologické pohnutky jsou pak takového rázu, že nad nimi někdy se člověk musí ušklíbnouti, jindy jim prostě nevěří. A tajemství, zmíněná tajemství dětské duše, kde jsou ta? Jediné mezi řádky ukáže se jejich stopa, Leč nic více, jsouť to tajemství právě tak hluboká jako tajemství soustavy sluneční

Tak zůstává již nemnoho dopovědětí. Jest to právě tak prosté jako všechno ostatní. Život se pohybuje ve stejných kolejích; jsa na ně jednou zavlečen, táhne po nich neúprosně dál, byť se i zdálo, že se z nich pořád, vymyká a jinými směry stranou uniká. Tyto cesty stranou, to stále se vymykání jsou právě oním směrem, jímž osud chce nás dovléci k tomu cíli, u jakého chce nás míti. To, co zdá se, že je uniknutí osudu, to jest s ním největším sblížením

.
.
.

Hošík znenáhla začal churavěti. Ne aby popadl ho prudký znatelný záchvat nemoci, na lůžko upoutal a bylo potřeba snad lékaře a lékárny (bez nichž v našem čase vůbec stonati se nedá), ostatně toho by se mu tak hned nedostalo, nýbrž jeho tupost přecházela v jakousi strnulost a jímala ho úžasná mdloba. V noci se pak mnoho potíval. Za to zas zakoušel ony dvojsmyslné narážky. Leč již při nich se nerděl a nestyděl. A stalo-li se cokoliv, vždy jen bázlivě rozevřel rty a prudce vydechl, jakoby při všem již jen měl ten zájem a obavu, aby ho nebili. —

Chorobnost pokračovala. Jednoho dne nemohl víc slézt s postele. Když ho ráno Pepka budila, zhruba strhnuvši z něho peřinu, rozevřel jen na ni široce oči, zatřásl bradou a nevstával. Pepka jím zatřásla. I povyvstal hoch, leč povyvstav, hned zas klesl, hmátaje rukama kolem sebe a jen brada se mu pořád třásla. Bylo to směšné a k zlosti zároveň. Pepku to také konečně dopálilo a chopila se ho a postavila prudce na nohy na podlahu, tím způsobem, jakým dřevění panáci ze vzduchu vynešení rukou komediantovou stavění bývají na prkna loutkového divadla. Hošík zamyklal nohama, škubl sebou, zakroutil se a padl na znak na ručky. S vytřeštěnýma zas tak očima díval se vzhůru na Pepku, jakoby již čekal, kdy mu za to nabije a tou bradou neustál potřásati, jakoby chtěl říci: Nu, vždyť vidíte, že nemohu.

Pepka se trochu zarazila, pomohla chlapci vstáti, a přesvědčivši se na novo, že se chlapec na nohou neudrží, vysadila ho zpátky na postel. Hoch zas hned usnul a zapotil se, jako po nesmírném vysílení. —

Jakmile páni vstali, Pepka jim s jakousi ironií oznámila, že hoch není na place, že ani vstáti nemůže. Pán mlčel, počínaje si, jakoby ani neslyšel, ponechav již dávno všechny záležitosti stran dítěte vůbec na starost své paní. Ta nedobře vyspalá utrhla se na Pepku, zdali to kluk nedělá jen komedii a že by mu v tom případě sama pomohla na nohy. Pepka zavrtěla hlavou.

— Není to s ním opravdu pěkné, pravila, Paní

se na ni pátravě podívala a jakoby náhle vzrušena nějakou tajnou nadějí, změnila hned mrzutou tvář v přivětivý výraz a pravila :

— Ale jdi?! Pravila to radostně a jaksi nedočkavě. Hoch nebyl ztrestán za to, že stonal.

První dny bylo snadno ošetřiti nemocného. Nechali ho totiž ležeti, nestarajíce se o něho. Neboť co mu dávali, zamítal; nechtěl jísti ani píti, a co by byl chtěl, nedali mu zas oni. Jen za podmáslí jedné chvíle bojácně a chraptivě požádal. Postavili mu ho džbánek podle něho a víc nebrali k němu pražádného zřetele. Hřmotili jako jindy, neumírňovali se v řeči, nepřevlékali ho, netázali se po jeho potřebách.

Dál to ale bylo hůře. Veškerá životní činnost hochova úžasně zemdlívala. Nebyl si již skoro ničeho vědom, co se týče tělesných potřeb a byl i jinak tak sláb, že naprosto nemohl vyhověti tomu, co slušnost žádala. Dali pod něho režnou plachtu, sloužící dřív na vůz, a jeho postýlku odsoupla Pepka do nejzadnějšího kouta; šel totiž z něho puch. Začal pak hošík vrhnouti a neměl ani sil, aby vůbec hlavu pozvedl, stranou ji naklonil, nýbrž zrovna po bradičce a po prsíčkách stékaly mu řídké zelenavé šlemy. A semknutá maje stále očinka, hlavu na zad vztaženu, ruce na naduřelém břišku zataté, jsa pak hnusem pokryt, ježž nikdo nestíral, poskytoval trapný, omrazující pohled. S hnusem se pak od něho odvraceli domácí lidé. Hošík ale stonal jako dospělý, schopný sebezapření. Vůbec si nestěžoval, slůvka neproněsl o nějakém strádání. Jen někdy jakoby se ještě ozvala nějaká potřeba života; krk jal se natahovati, ztěžka rozevřel očinka zatékav jima po okolí, ústa se mu sešpulila k jakémus žvýkání a sliny se z nich vyronily na bradu. Potom zas očka zavřel, do zadu vztáhl hlavu a na bříško přimkl pěsti, zpět zašed do ponurých svých mrákot. —

Paní, aby se vyhnula všem nepříjemnostem, nešla vůbec do kuchyně a dala rozevřít v pokoji zabeďněné dvéře, vedoucí do síně, aby se nemusilo choditi kuchyní. —

A bylo stále hůř. Jednoho dne přišla zas Pepka k paní, oznámila jí, co se děje a radila, aby byl zavolán lékař. Paní začala se křížovati, k čemu podobné náklady, leč pak uznala důvody Pepčiny. K vůli lidem to bylo potřeba; jinak by se o tom ona, Pepka, nebyla vůbec zmínila; kdož by měl podobně zbytečné ohledy. —

Děcko nejdřív bylo omyto, převlečeno, dáno do jiných peřin, jeho postýlka přenesena do pokoje. Pepka všechno sama obstarala, činila to se zamhouřenýma očima a snad vzhledem k tomu, že jí za to paní slíbila nový hedvábník.

Pak povolán lékař.

Poměry ošetření dítěte musily naň činiti nejlepší dojem. Vše bylo tak čisté a úpravné, domácí lidé pořád obcházeli kolem lůžka něco přinášejíce a odnášejíce, jakoby jedině zaujati nemocným, a mladá paní sama podpírala hlavinku hošíka.

Lékař pohlednuv na hochu, zamrkal očima. Pojav ho pak za ručinku, ptal se ho něžně a zvolna:

— No tak, co pak je ti hošíčku, pověz mně to?

Hošík neodpověděl. Lékař se tázal znova, právě tak něžně, ale důrazněji.

— Co, vyhrklo z hochu.

— Co je ti, ptal jsem se.

Jedno hošíkovo zalepené očko se pootevřelo a pohledlo s chvatem na lékaře. Rtíky pak začaly se pohybovati, hrdélko se zavlnilo, chraptivý zvuk z něho vyšel, pak pořád ta činnost se jevila, jakoby mnoho a mnoho chtěl toho hošík napovídati, a konečně jediné slůvko přišlo k výrazu.

— Nic, zažalostnil zpěvným, povýšeným a protrhaným hláskem.

Pepka štouchla loktem mladší děvečku. Mladá paní pak významně pohleděla na lékaře, zatřásla rameny a sátekem přejela si oči, jakoby chtěla naznačiti, že je to s ním jednak těžké, jednak smutné.

Lékař pak hochu profukal, poptal se na nějaké okolnosti, zavrtěl hlavou.

— Všechno je marno, do několika dní nevydrží. A můžeme mu předeepsati jen něco pro ulehčení.

— Myslíte, pravila na to paní chvatně a živě, že asi sama tak si nepřála. Pak truchlivě svésila hlavu. Při odchodu podotkl lékař, že víc již ani nemusí přijít. —

Byly pak věci uvedeny do starého pořádku. Čisté prádelko nahrazeno starým znečištěným, bylo použito bývalé staré plachty vozové, pod hlavu místo podušky dán byl žíněný polštář, na němž spával panin pudlík a nemocný přenesen zas do kuchyně do nejzazšího kouta. Mladá paní klesla pak vysílená na křeslo, vzala hoffman-ských kapek a čelo dala si třítí kolínskou vodičkou.

— Můj Bože, jakých protivenství musí člověk zakoušeti, stále opakovala.

Pak vůbec si zakázala veškerou zmínkou o děcku, dokud nebude něco zvláštního. Co tím zvláštním mínila, neznámo

.

Z rána přišla zase Pepka k mladé paní. S nastrojenými rozpaky a velice rozvláčně oznamovala jí, že dál nemá naturu, aby byla s nemocným pohromadě. Každý by z toho musil onemocněti. Také nikdo dnes o snídání nevzal do úst.

— Takový puch z něho jde, dodávala šeptem svažtější obličej.

Paní pozvedla hlavu vzhůru, vytrvala tak chvíli. Pak se rozčilila z nějakého všeobecného pessimistického stanoviska, při čemž střídavě a jednotvárně kvílela. Na Pepčině tváři bylo znáti rozhodnutí, že všechno vyslechne až do konce a ostatně, že tak učiniti je povinna.

— Můj Bože, co teda s ním? otázala se mladá paní, ku kteréž konečné, speciální otázce ono kvílení mělo býti přípravnými zřeteli. Pepka pokrčila rameny.

— Tedy řekni, stane se to a jen mě ne-
trap, vy všichni mě tolik trápíte. Pepka rozuměla, že se jí to netýče, ani těch všech ostatních, nýbrž že se

to vztahuje jediné k hochovi. Proto rameny zas pokrčivši o tom trápení se ani nezmínila a hned odvětila.

— Tam zůstatí nemůže. — A na půdě taky ne, připojila chvatně, aby sama předešla tomu, co jistě by mladá paní nyní navrhla; nikdo by tam pak spát nemohl, každý by se hned vystěhoval, jak mně bylo řečeno.

Mladá paní se znovu rozkvílela, Pepka zas ji trpělivě vyslechla. —

A celá ta komedie měla býti jen úvodem k rozhodnutí, jež mladá ženština i Pepka již v myslí dávno měly. Věděly také, co obě na vzájem si myslí a jak to dopadne. Leč že to rozhodnutí mohlo míti všeliké nepřijemnosti v zápětí a bylo tak surové a neslýchané, jak oběti byly dobře vědomy, skrývaly je, žádná z nich nechtěla je první vysloviti a nějakou zodpovědnost přejmouti. A tím kvílením o protivenstvích a svízelných života chtěla mladá ženština připraviti náladu a sobě i světu namluviti, že jinak se nedá činiti.

Byla hrána ještě chvíli taková komedie. Všelicos navrhovala mladá paní, o čem věděla, že nepřijde vhod a není možné, a Pepka tvrdošíjně zamítala. Konečně do pláče se dala míadá paní a vzlykajíc pravila k Pepce:

— Já vím, že jsi moje nejvěrnější služebnice, dobrá chytrá dušinka. Budeš již sama nejlíp věděti, co zde dělají a žádný rozumný ti to nezazlí. Jdi již, jdi, udělej to — však víš — ať již jsem jednou ušetřena, můj Bože, ušetřena! Já se ti již odměním.

Zde mladá paní jednou rukou zakryla si oči a druhou pořád něco zamítala. Pepka ještě postála, pomnula si obrovské pihovaté čelo, pocuchala se ve vlasích, jaksi uštěpačně pohlédla na paní a pak odešla .

.
. Byl pak zavolán čeledín a nemocný hoštk i s vozovou plachtou i s žíněným polštářem po pudlíkovi přenesen do kůlny. Zde v koutě nastlavše slámy, mu upravili jakési lože. Ještě trochu polštář upravily a hochu přikryli.

— Budeš tu ležeti jako král, pravil konejšivě čeledín, spustiv přes bradu proud slin.

— A teď rychle odtud, pravila a otrásla se Pepka. Pánbůh s námi před něčím takovým.

V kuchyni se všechno vymylo a vykourilo jalovcem, postýlka byla rozebrána a vyhozena. Pepka musila vypít černé kávé s rumem a čeledín vykouriti tři fajfky vojanského tabáku za sebou, aby přišli na jiné myšlenky a spravili si žaludek. Mladá paní jakoby zmládlá, vděčně pohlédla na Pepku a několikrátě význačně pravila, že jí to nezapomene

Jsi tedy sám, vyhostěn a zavržen, hochu ubohý! Tam, kde jsi býval chloubou o útěchou duše mateřské, nedopřáli ti v strastech tvých jiného útulku než v kůlně na slámě. Týrali tě, rvali, posměchem zahrnovali, mořili hladem a bitím, a když jsi klesl pod tolikerými útrapami, smrdíš jim nyní, budíš jejich ošklivost. Proto dovršili takto dílo své. Jsi tedy sám, zápase se smrtí a objat mráкотami. Jedinými svědky tvé agonie a tvými těšiteli jsou ti ty neživé, zející předměty do kola rozeštavené. Tu jest tvůj celý svět. A ostatní svět se svými předstíranými zájmy, s tolikerou šalbou a nenávistí, s tolikerým sebevědomím a zlolajnými úmysly, útisky slabých a silných vynášením, se všemi svými snahami podlé troufalosti a zatvrzením srdcí, — již s tebou nic nemá společného. Teď honosí se a raduje, že se tě pozbavil, že jim víc nebudeš překážeti, že nebudeš na závadu pusté smyslnosti. Anděl smíru kyne ti v mukách tvých. Spěješ k oné svrchované, vyrovnávající pravdě, již ještě nikdo nepřelhal, a ta přinese ti úklid věčný. Tvá mroucí dušinka nezatouží zpět do oněch kalných míst. Sféry jiné, nekonečné jasem a blaženstvím, nedozírmo ráje za to jí kyne. Anděl smíru již jí jímá ve své perutě

Tento den vůbec podivný měl průběh.

Tento den také podivně se zakončil.

Nastal jeden z oněch večerů, jež mívají tak mocný vzrušující vliv. Vlastně byl to jen západ slunce, jen několik chvil vzrušujících vlivů. Jakoby to bylo po bouři. Množství par sehnalo se s říše obzoru a zalilo západní říš. Bylo je viděti, jak pobíhají po obloze, jak přelévají se přes obzor, jak žhnou a takovými jízlivými tvary vystřelují k ztemnělému zenitu. Jako nekonečný vějíř proniká jimi sloup sbíhajících se paprsků, již zcela vodorovných a paprsky ty, rozširující do všech končin oslepující rudou zář, samy pouze zdají se tmavší oproti tomu mžení žíšťících par. Zatím jiné oblaky, co pohybují se mezi zenitem a východním krajem, dosud zhnědlé a tmavé, zasaženy byly ohnivým vějířem a pořád není konce imposantnímu šíření světelných rozlivů. Nové tvary, nové dálavy se osvěcují, již naplněna jsou celá nebesa slávou světla, a prostor sám zdá se stlačen a sevřen a ustupovati před jediné zavládnuvším vlivem jeho. — Pouze při zemi dosud jakoby nic nebylo ještě zasaženo zapadajícími, zjitřenými paprsky. Jakési stísněné pochmurné šero, shora pouze oslnivě ozářeno, zde panuje. Dosud označilo se všechno obyčejným vzhledem soumraku, v něm jednotvárně někde nad cestou víří hmyz, nějaký hovor zcela obyčejně si vede, žáby pustě volají a chechtot urážlivě zní z ústraní. Až náhle, jako bleskem vzedmuto, šero při zemi zažírilo a povystouplo, všechno tu zažírilo a odlesk ještě sytější, ještě rudší než na nebesku, odlesk jaksi vzhlobený, utkvěl rázem na všem. Týž hmyz nad cestou, týž člověk co tu šel, totéž stavení, co tupě ze základu se pozvédalo, všechno zaplanulo a nabylo vzhledu mystického. Pak ty zvuky, co bylo slyšeti, jakoby zdrojem svým povystoupily, zavisťely a rozsáhleji zněly a vzduch se jimi chvěl. I v samu zem zdá se vnikati světelný rozruch, jaksi ji rozvíraje a zhlubuje. Buší srdce člověku, zachvacuje se oko, duše se dotkly mystické vlivy

. Ale i jinak, ačkoliv se zřetelem docela jiným a malicherným, podivně se skončil tento den. Jakoby všechny udaje, ať na nebi ať na zemi, dosahů

velkých i nepatrných, lidí i zvířat se týkajících, téhož byly původu, v témž vlivu vzrušených sil vznikající . . .
. Mladá paní ležela v pokoji na pohovce s obvázanou hlavou. Na okna zalehala právě plnou silou rudá zář pronikajíc jimi až do nejzazších koutů pokoje. Tu přišlo pod okno kuře a hlasitě zakřičelo. Pak znova, mnohem silněji, až sebou mladá paní trhla. Bylo v těch zvucích něco nezvyklého, něco jaksi nezvířecího, čím každý musil se upozorniti. Kuře volalo pořád, a mělo to již ráz patrného kvílení, zvířecího stesku, zvířecí zoufalosti. Paní vyhlédla oknem. Zrovna proti ní na povýšeném drnu stálo kuře mrzáček. Natahujíc krk, potřásajíc křídly s řídce vyniklými brky, ošklivé a rozježené, ono tak křičelo, a ostrá jeho očka proti oknům hleděla. Paní jakási nejistota a zmalatnělost jala při křiku ošklivého zvířete. Byl to teď neodbytný, vyzývavý, na něco urputně upamatující křik. Zařinčela po oknech mladá paní, vzkřikla plašivými zvuky, ale tím více ozývalo se kuře. Přes jeho černý, zježený hřbet svezl se rudý intensivní odlesk. Jako bronzem zasvítilo tělo mrzáka. A jakoby zvíře pocítilo zrovna ten vliv, zamávalo prudce křídly, do kořán zobák rozevřelo. Vyzněl pronikavý vřesk jakéhosi úžasu a hrozby, ze všech nejsilnější. Paní napadlo, že to černé kuře je zvíře tajemné, že jeho křik má věšebnou moc, že věští neštěstí nebo smrt. Popadla ji svrchaná hrůza. Příšerný byl vskutku zjev kvičícího, osvětleného zvířete mrzáka. Ano, hrůza popadla mladou paní a odtrhla se od okna. Pak se jí ale zmocnil zžíravý vztek nad vlastní slabostí a drzostí kuřete. Přivolala děvečky.

— Slyšíte, sípala. Hned mně toho zmetka chytte a zařízněte. Nebo s ním praštěte o zem, cokoliv, jen pryč s ním, pryč! —

Děvečky se rozběhly za kuřetem. Pořád stejně křičíc a stejně osvětleno, ubíhalo kuře před nimi. Chtěly mu nadehnati, zběhlo z jejich kola. Hnaly je kolem stodoly, kolem stohu slámy, kolem hromady dříví, již Pepka po něm sahala, ale uniklo. Vždy uniklo. Zběhlo

zpátky na dvůr, zpátky pod okna, stále mrskajíc očima stranou, kde by byla spása. Zdola přibíhá čeledín. Pod jeho ohromnýma botama duní půda a kožená zástěra mu tluče o kolena. Děvečky křičí, jedna se vrátila, aby nadbíhala, jedna přiskočila blíže k čeledínovi, aby kryla ústup stranou. Čeledín sám žene kuře ze všech stran obemknuté, úzkou jedinou cestou ke kůlně. Tam je dřevěný přístavek, z něho kuře jim neunikne. Postřehlo kuře nástrahu, zakrouzlo celým tělem, zapíštělo, prsíčkama schýlilo se k samé zemi a takřka se po ní plazilo, tékajíc po nějaké záchraně. Již dopadla podle samé jeho hlavy těžká bota čeledínova, čeledín sám s mňouravým radostným vzlykem jej chytal za konec perutě, děvečky přibíhaly v úzkém kruhu a hlasitě se smály. Kuře s sebou škublo s napjetím všech sil a hle, zoufale se stísnivši, mohlo vklouznouti pod vrata do kůlny Ticho tu bylo, šero a samota. Jen z venčí zazněl sem teď ohlas zaklení, šrámáním po vratech, nějaké úrady. Pak bylo slyšeti Pepka.

— Tam za ním nepůjdem (pokračováno šeptem) Zítra mrchu dostanem a konec

Všechno se vzdálilo.

Třesouc se a zobáček bezvolně otvírajíc, tlačilo se kuře od vrat. Slepě prodíralo se mezi nahromaděným papírem, mezi hadry, bodnami a dřívím. Dostalo se v nejzazší zákoutí. A pořád necítíc se bezpečným, ještě se ohlédalo po nějakém útulku. V koutě byla rozhozena otep slámy. Do té slámy rychle zalezlo. Lezlo, vydíralo se na povrch. Náhle zatípalo

.
.

Tak se sešli zas. Stejně žili, stejně trpěli, týmž osudem svedeni. Jsou zas pospolu, aby pospolu do-trpěli. —

V těchto chvílích oživilo pusté zákoutí. Z lišt vnikal také sem odlesk večerní. V řady vzdušných světelných veřejí, stíny povalů dělených, nastavěla se inten-

sivní rudá zář. Kam zasáhla, všechno obživlo. Nový svět, fantastické tvary vystávaly pod její dotekem, nic jí neušlo, nic neopomenuto. Světelné veřeje nabývaly rozměrův. Prostor zdál se jimi pozvédán, mželo to, jako kovový poprach. Řada jich postavila se kolmo na slaměné lůžko. To nebyla nyní sláma a na slámě neležela to tvář v agonii. Byl to zcela jiný, jakýs zářný mystický zjev. Kuře právě povylezlo na nahá prsíčka. A stále nové světlo proudilo sem lištami. Světelné veřeje nabyly nejvyšší své intensity, krvavě zaplanuly. V jejich stopách nabývalo všechno kovové určitosti a mrtvá hmota vzburcována k životu. Slaměné lůžko v koutě vznítilo se tu plamenným oblakem a na něm andělsky, jako bytost s nebes, zazářila dětská tvář. Ještě výš povylezlo kuře, rozhlédlo se, jemně zašvířilo a přítulivši se k dítěti zavřela blaženě očka. — Pak světelné veřeje začaly hasnouti. Mystické oživení rychle pomřelo, rozlehlost prostoru slehla se takřka rázem, ochabla vzrušená síla a nastoupilo pochmurné strašidelné šero. Byly to zas v kůlně papír, hadry, dříví a staré bedny. Byla to v koutě zas pouhá sláma a na ni v agonii dětská bytost s nahýma potřísněnýma prsíčkama, křečovité se pozvédajícima, k nimž tulilo se ošklivé černé kuře se zobáčkem do peří zatknutým

. Ticho! matka jde si pro děcko. —
Byla hluboká neprůhledná noc. Povstalo děcko na lůžku a vidělo v tmě a slyšelo v tichu. To byla ona, již vidělo a slyšelo. Vztáhlo ručinky do tmy, po ní to vztáhlo ručinky. — Maminko! zašeptly mroucí rty zrakem opanovavší svrchované naděje. Ticho . . . matka děcko si vzala

. Kuře se znepokojilo a zatápalo

Venku se již šerilo. Byl to zasmušilý, hluboký úsvit blížícího se podzimu. Odrážejte se od tmavé, zmodralé a ještě nízké oblohy, prosvěcujíc řídkým jako

by odstřelujícím se leskem z východu a z dola nabývají
prázdného zasmušilého odstínu, nabyla krajina vzhledu
mramoru. Tonulo všechno v jakémsi tajuplném olivo-
vém záseři jitrními mlhami ovátém. Zařinčel po silnici
vůz. A na voze křičí zástup zpitých lidí, mávají ru-
kama a chechtají se. V předu chlap divě a bez ustání
bije do koní a spustlá ženština sápe ho za kabát. Zmi-
zeli v mlze. — —

